

Rusai atmuse Vokiečius pietuose. Prancuzai atmusti atgal ties Argone, Prancijoje. Lietuvoje Vokiečiai atakuoja rusus

Pasimirė Chicagos Arcivyskupas, Didis Amerikos Lietuvių bičiuolis.

A. A. Chicagos arcivyskupas kun. Jokūbas Edvardas Quigley.

Rochester, N. Y. 10 d. liepos. Slandie pasimirė čia savo brolio Juozo Quigley, policijos šefo, namuose Chicagos arcivyskupas kun. Jokūbas Edvardas Quigley. Vėlonis buvo ištiktas paralyžiaus, kada pirm poros mėnesių su kitais Amerikos arcivyskupais buvo atvykęs į Washingtoną katalikų arcivyskupų vietiniam susirinkimui. Apieirusi pralota parvežta į jo brolio namus Rochesterin, kur geriausi daktarai mėgino sugrąžinti jam sveikatą. Prie gerandio arcivyskupo visą laiką buvo jo vyskupijos kancleris kun. Hoban. Vėlonio lavoną pirmiausia pašarvota šv. Patrijaušs katedroje Rochesterije, o iš čia vyskupui Hickry atlaikius bažnytnes pamaldas, nuvežta Chicagon, kur atlika visos šerėnų apeigos akvyveizdoje šv. Tėvo Delegato arcivyskupo Bonzano ir daugybės iš visų Amerikos arcivyskupų, vyskupų, pralotų ir kunikų.

Arcivyskupas Quigley gimė Oshawa, Ontario provincijoje, Kanadoje 1854 m. iš neturtingų bet dievobaimingų tėvų. Kada vėlonis buvo dar kūdikiu, jo tėvai su didele savo šeimyna atsikraustė į Lima, N. Y., paskui, kad buvo jau 3 metų, į Rochester, N. Y. Jo tėvo giminaitis, kun. Quigley iš Buffalo, nuo pat jaunu dienų paėmė savo globon gabu vaikūtį ir leido jį mokslus šv. Juozapo kolegijon Buffalo mieste, pabaigus paskui į Insbruko universitetą Austrijoje, galį gale į Rymo Propagandos universitetą, kuri jaunas Quigley pabaigė su Teologijos daktaro laipsniu.

Pagrįžęs į Ameriką kun. Quigley buvo paskirtas į Uttica, N. Y., o paskui greitai laiku už kleboną šv. Juozapo katedros Buffalo. Sitame rėde vėlonis išbuvęs 12 metų paliko klebono didelės šv. Brigitos parapijos, kur išbuvo tik apie vienus metus suvirš, nes buvo paskirtas Buffalo vyskupijos vyskupu 1896 metuose.

Vėlonis visą savo gyvenimą buvo dideliu prieteliu darbininkų žmonių, o labiausiai tų, kurie budavo sunknesnėse gyvenimo sąlygose. 1898 m. iškilus dideliu straičinu dokų darbininkų, kad niekas, net arbitracijos komisija, negalėjo užbaigti straičios, vyskupas Quigley atėjo į straičierių susirinkimą ir šiaip į anuos prabilo: „Zinote, jog kaip vyskupas aš neturin parapijos, bet nuo šiol Buffalo miesto dokai bus mano parapija. Neapleisiu Jus, kad nesugrįšite prie savo darbo baimingi ir užganėdinti, juog jūsų darbo sąlygos bus tokioms, kokiomis anos privalo būti“. Vyskupui pasisekė užbaigti straičią 10 dienų ir įgyti darbininkų žmonių meilę. Savo veiklume tarp darbininkų vyskupas Quigley pasirodė dideliu ir pasekingu kovotojui prieš socializmą ir tokiu buvo per visą savo gyvenimą.

1903 metuose, mirus Chicagos arcivyskupui Feehan, jo vieton buvo paskirtas ganytoja tos didelės ir įtekmingos vyskupijos vyskupas Quigley. Chicagos vyskupija tuomet turėjo apie 800 parapijų, 13 kolegijų, 16 ligonbūdių ir daugybę visokių įstaigų. Laikė dvylikos metų pastoriališkai arcivyskupu Quigley veiklumu Chicagos vyskupija didėi užaugo. Iš dalies vyskupijos padaryta

naują Rockfordo vyskupija bet dabar pačios Chicagos vyskupijoje bažnyčių, labdaringų ir apšvietimo įstaigų kur kas daugaus, nei prieš vyskupijos padalinimą.

1908 m. vėlonis arcivyskupas susaukė pirmąjį Amerikos katalikų taip vadinamą misijų kongresą, kuris turėjo rūpintis praplatinimu katalikų Bažnyčios nevien Amerikoje, bet ir visame pasaulyje. Iki savo dienų pabaigai vėlonis arcivyskupas, būdamas pirm-ėdžiū Katalikų Bažnyčios Praplatinimo Draugijos — Catholic Church Extension Society — daug gero padarė bėdnesnėms katalikų parapijoms Amerikos ir Kanados plotuose, teiggi Pilipinų salose ir Meksikoje, iškilus baisiausiems anos šalies katalikų persekiojimams nuo revoliucionierių.

Arcivyskupo rūpesūiu Amerikos lenkai katalikai susilaikė pirmąjį savo vyskupą Rode, kurį anai padarė savo sufažanau.

Įdant pilnai suprasti didę pilietiską a. a. arcivyskupo drąsą, reikia atminti anometinę viešą Amerikos katalikų nuomonę sulgy foreigner'iu. Dėlei nuolatinį vaidų ir skundų teip lenkų ir lietuvių ir anų dvasiškijs ir po laikraštis anų ištepilomiu buvo tuomet išėdirbusi nuomonė, juog lenkai ir lietuviai negalį turėti savo vyskupų nei dvasiškių vyresniųjų, nes anų neklausydami su anais po laikraštis besikaudami daugiau apakitinimo pridarysija. Net tokis rimtas žurnalas kaip American Ecclesiastical Review, leidžiamas gana konservativiškų ir šiaip jau šviesių pažiūrų vyro — Dr. Heuser'io, patalpino anomet straiptai, kad dėlei slaviškojo temperamento ir ano ydų negalima esą skirti vyskupus asmenų iš „Foreigneriu“.

Arcivyskupas Quigley nepaisė tokių fanatiškų visuomenės nuomonių ir savo vyskupijoje užvedė vyresnybę iš nušauktųjų „svetimžemių“. Jo parėdymas atnešė katalikų bažnyčiai didę naudą ir juo toliaus juo daugiaus atairanda pagiriančių jo aiškų reikalų supratimą.

Lietuviai privalo paminti mirusį arcivyskupą kaip savo didžiausią geradėją. Visą savo ganytojavimo laiką jis neapsakytai duosnum pasirodė dėl mūsų. Reikia žinoti, juog sulgy Illinois valstijos įstatymus Chicagos katalikų vyskupas turi labai dideles teises — teip vadinamas Corporation Sole teises. Jis gali autorizuoti išleidimą taip vadinamą bond'ą. Tą savo didelę privilegiją vėlonis arcivyskupas gausiai teikė Lietuviams, isteigdamas mūsų parapijoms ir gvarantuosias anoms didžiausią kredita. Nedyvai tad, kad Chicagoje ir apie Chicagos miestą lietuvių katalikų parapijos išdygo lyg grybai po lietui, anot mūsų priežodžio.

Chicagos lietuvių kone visos bažnyčios yra teip pastatytos, kad jose yra ir mokyklų kambariai, kur mokinais parapijiečių vaikai. Savo bažnyčias ir mokyklas kartu Chicagos lietuviai katalikai įstengė įstaisyti vien pasidėkojant tėviškai vėlonio arcivyskupo globali, kuris visos arcivyskupijos turtu gvarantavo už pasisekimą mūsų parapijų ir suteikė mums kredita bankose. Bet netik mūsų bažnyčioms ir parapijoms mokykloms arcivyskupas Quigley buvo teip geras ir duosnum, ta patį jis darė ir Amerikos lietuvių katalikų vienatinei įstaigai šv. Kazimiero seserų vienuolynui ir prie ano įkurta Akademijai.

Amerikoj Vokiečių prieteliai daugel parako ir dinamito dirbtuvių padegė, Bridgeporte, Conn., ginklų dirbtuvėje sukėlė straikus. Afrikoje Vokiečiams atimtos bidžiausios naujokynės.

(Tąsa žinių iš karės ant 4 puslapių).

Tik su vėlonio arcivyskupo suteiktu kreditu šv. Kazimiero vienuolis galėjo apimti tokį didelį žemės plotą Chicagos mieste ir tokius namus išstatyti. Zinome visi kaip pamaži vėžio žingsniu ėjo aukos ant tų įstaigų, kad nebūtų buvę galima be arcivyskupo pagalbos netik vienuolynui ir ano mokyklų trobėsių išstatyti, bet ir žemės nupirkti.

Kada tėvas Kazimieras, kapucinas, važinėdamas po Ameriką sumisijomis atvyko Chicagon, vėlonis ganytojas irgi parodė didį prielankumą lietuviams. Jis kalbėnės tėva Kazimiera įsteigti lietuvišką Kapucinų vienuolių šaka, zadėjo visokią pinigiską pagelbą vienuolyno įkurmui ir kaip pradotką savo didžiausios pagalbos ateietyje siūlė tėvui Kazimierui ir kapucinams šv. Jurgio parapiją, kuri būtų nekaipo centru busimam kapucinų vienuolių veiklumui dėl lietuvių labo.

Kad nepavyko a. a. Jo Malonybei šitas lietuvių kapucinų vienuolyno sumanymas ikūnyti, nors jis viską darė ką galėjo, tad jis pasirūpino, kad naujai užsidėjusi mūsų vienuolija, geriaus pasakinis Marijampolės tėvų Marijonų atgaivintoji vienuolija Chicagoje isigyventų. Vos atvykusiems tėvams Marijonams iš Lietuvos, arcivyskupas Quigley pavedė šv. Mykolo parapiją ir ragino anuos, kad kuoveikiaus steigti didelį vienuolyną su mokykla ir seminarija, kuriose galėtų lietuvių jaunuomenė mokytis, o gabesniejie lietuvių vaikai išėiti kunigiškus mokslus. Vėlonis arcivyskupas prizađėjo kuogausiasia pinigiską pašelpą. Jis gvarantuosias bankose ir vyskupijos turtu, kad duotų lietuvių vienuoliams kuodidžiausią pinigų sumą, kiek reikišią atakančiam įtaisymui vienuolyno su mokyklomis.

Už šitokius savo dėl lietuvių katalikų nuopelnus vėlonis gali iš ties vadintis mūsų tėvu.

Bet tai dar neviskas.

Nevien kredita vėlonis suteikė Lietuviams katalikams Amerikoj biznio žmonių tarpe bet ir pakėlė mūsų — lietuvių garbę. Paeidamas pats iš vargdenių žmonių jis gerai numanė, kaip sunku bėdnam Žmogui prasimusti į priešakį jis visada buvo didžiausiu prieteliu tų, kurių gyvenimo sąlygos sunkiausios. Gi mūsų broliai lietuviai sunkių sunkiausias turėjo gyvenimo sąlygas Chicagoje, kol prasisekė iš gyvulių skerdynių (steok — yardžių) ir bernavimo pas žydus į geresnius darbus, kol įgyto didesni vardą savo sapiliečių tarpe — visuomeniskamę Chicagos gyvenime — vaizboje ir politikoje.

Kada buvo pirmą kart lietuvių katalikų Seimas Chicagoje arcivyskupas Quigley, viską į šalį atidejęs, lankėsi lietuvių tarpe. Kun. Milukas vardan lietuvių kalbėdamas į Chicagos Ganytoją anomet (per bankietą) išreikšė velijimą, kad pažistas vargo žmonis pralotas, kuris pate šluodavo sniegą nuo šalgytatvių prie savo bažnyčios Buffaloje, atjauđia lietuvių sunkų draugijinį ir ekonomiską padėjimą, neapleis progos Lietuviams varguoliams sušelpiti, iš anų dvasiškijs tarpo nekurijs išaugti ndamas.

Niekas anuomet nematė, kad Jo Malonybė arcivyskupas Quigley taip toli nuėis iš savo prielankumų dėl lietuvių, kaip paskui pasirodė. Netik vieną iš lietuvių kunigų pagarsino teip vadinančiu decanus turais, ale net įsvarbiausius ir itekmingiausius Arcivyskupijos komitetus pasukrė vieną ar kita lietuvių kuniga. Amerikos Katalikų valdikas metrašitis — Catholic Directory — parodo mums, juog Chicago arcivyskupijoje iš keliolikos lietuvių kunigų vienas ar kitas yra svarbiausių komisijų nariu, kaip ve: Kunigų examinatorių, klebonų konsultorių, consilium de vigilantia, vyskupijos mokyklų direktorių, paliegiusių kunigų Fondo ir kitokiose komisijose. Kone kas antras lietuvių klebonas, kelis vyskupijoje metus pabuves, yra a. a. arcivyskupo paaugštintas, kada sakysim kitų tautų kunigus tokia pažymėjimui patiko vieną ant šimto. Taigi mes Amerikos lietuvių katalikų nustojeime, didelio savo bičiulio, geriausio tėvo, kuris visa savo didele ietkme su mumis dalijosi, kuris užmus vargdienius užtarė, kuris supratęs mus padėjimui tėviskai mus myfėjo. Teina maldos iš lietuvių širdžių pas Dievą už a. a. velionio dūšią. Teužmoka jam Dievas šimteriopai už jo malones mums parodytas. Tesuteikia Dievo Apeveida Chicago arcivyskupijai vertą a. a. arcivyskupui Quigley ipėdinti.

Medžiaga kun. Zebrio biografijai.

Hartfordo, Connecticut'o valstijos sostinės, rimčiausias laikraštis „The Hartford Courant“ briž. 23 rašo apie kun. Zebrio užusejį byla:

„Montvidas susimaisė, kada buvo atydžian klausinėjamas apie žmogūdystę New Britain'e.

Kaltinamasis Augėstieniam Teisme tesė savo pasakojimą lauzytoj anglų kalboje perpardamas daugeliu mojavimū. — Kaltino Kraką ir sakė, kad jis tapęs priverstas da lyvauti toje piktadėjystėje.

Prisaiaktintieji (jury) Montvido byloje už užmušėjystę išėjo vakar po pietų iš teismo ir tie dvylika vyrų išsinešė savo mintyse Montvido vaizdą bandžiusio išaiškinti lauzytoj anglų kalboje ir su pagalba daugelio gana gairių mojavimų kaip Krakas jo sandraugas toje piktadėjystėje vien tik porą rankų turėdamas vadžiojosi moteriškė apie 200 svaru sunkumo po kun. Juozo Zebrio namus tą nakti, kaip užmušėjystę tapo papildyta, nešdamasis automatišką revolveri ir kišeninį žiburi, atidarinėjo stalėlius ant viršutinųjų lubų ir tuomi pat laikė Montvidą tapį įgaudintu ir visados atstotėjęs jį savo revolveri, kad šis jokin būdu negalėjo pabėgti iš tos vietos, kur užmušėjystę įvyko ir priverstas tapo kad ir neveikliai bet dalyvauti tame.

Montvidas tapo pašauktas veikiat po pietų ir tapo išlaikytas prie kvotimų visą popietę. Kada jis atbaigė savo pradinį pasakojimą, valstijos prokuroras Hugh M. Alcorn paėmė jį iš savo rankas dėl kryžiauvų kvotimų ir buvo nepabaigęs savo posėdį 5 valandą vakare.

Pirmesnieji prisipažinimai neteisingi. Montvidas apreiškė, kad jo pirmesnieji prisipažinimai policijai, tai buvė 99 nuošimėiai melo, o tai todėl, kad detektivių seržantas Samuel Bamforth iš New Britain, kaip ir kiti detektivių jam taip-pat tik melą pasakojė. Skundžiamasis apreiškė, kad Krakas yra jį priverstas eiti į Zebrio namus, kad apilpištį tą vietą baugindamas, kad jaigu šis atsiaikytų arba prieštūsi, tai Krakas jį užmušias ir savo bauginimus Krakas parėmęs tuomi, kad peršoves jam čeverkyo kurką, kuomet juodu šjo link klebonijos; kad patį nužudymą yra atlikęs pats Krakas; kad klebonijoje buvę tikait jis ir Krakas, bei juodviejų aukos. Montvidas tvirtai laikėsi prie savo pasakojimo laike pradinį tiesioginių kvotimų ir laike pirmutinės dalies kryžiauvų kvotimų, bet kada p. Alcorn paėmė perkrautintoj pasakojimą toje vietoje, kur jis pasakojo, kaip Krakas vadžiojosi gaspadinę po namus už rankos, įješkant kun. Zebrio pinigų ir tuomi pat laiku su kišeniniu žiburiu pasišviesdavo, kur eiti, bei, su revolveriu baugino kaip gspadinę tap ir Montvidą, čia kaltinamasis susimaisė, supratęs, kad valstijos prokuroras davarė jį iki to, kad idant tapo būti, kaip jis pasakojo, tai Krakas butų turėjęs mažiausia nors tris rankas turėti. Montvidas čia užginėjo, kad Krakas šiame užmušėjystės protarpėje kišeninį žiburį tik kišeniuje nešiojosi ir kad jis visi gana gerai galėję ir taip įžūrėti viduje kur eiti. Vėliau Montvidas tokiau pat budu susimaisė, kuomet jis pasakojo, kaip Krakas išvertė aukštutinio kambario duris su šriubų raktu. Čia jis vel paaiškino, kad Krakas buvo pasidėjęs revolveri priešai save ant grindų.

Baimijosi praėiti po kunigo lavoną. Šlame tarpe Montvidas pasakojo, kad Krakas vienas su gspadinė nuejė į aukštutinį kambari, kur ja ir nužudė, o jį palikęs vieną ant žemesniųjų lubų kokioms „penkioms ar šešioms minutoms“. Kada p. Alcorn atkreipė jo atydą, kad ar ir visą šitą laiką jis baimijosi pabėgti iš klebonijos tik todėl, kad Krakas gali išpildyti savo grasinimą ir jį nužudyti, jei tik jis mėgintu pabėgti, kaltinamasis padavė visus nustebinantį pasiteisinimą, kad jis šiūom kart nemėgines pabėgti todėl, kad tautų turėjęs praėiti po nužudintojo kunigo lavoną, o to jis labai baimijosi.

Kaltinamojo kedėje Montvidas darė gana menką įpėdį, o tai labiau todėl, kad negalėjo ančių kalbą gerai vartoti. Jis suprato beveik viską, kas tik jam buvo sakoma, bet jis galėjo išreikšti. Jis laikėsi tvirtai savo pradinio pasakojimo, apart to, kur jis pradėjo susimaisyti prie pabaigos kryžiauvų kvotimų.

Montvido du broliu liudija. Valstija labaiėge apkaltinimą pradžioje po pietines sesijos ir tik tūs liudininkai tapo pašaukti iš kaltinamojo puės, iš jų du buvo Montvido broliu. Jėdu liudijo tikait kasliok jo budu.

Iš ryto tapo skaityta keletas Montvido prisipažinimų po to kaip jis tapo suimtas. Viename jų jis įvardijo du Brooklyno vyrų ir vieną iš Worcester, di-babūnų prie socialistu, laikraščiu, kaip esančius viršiniku, išdinknu ir raštiniku „Raudon-rankių Draugystės Amerikoje“ (Red Hand Society of America). Prisipažinimo kaltinamojo kedėje jis beveik visiškai užsigėdėnų prisipažinimų ir sakė nieko nežinas apie kokią nors Raudon-rankių organizaciją.

Pirmutinio pašauktu liudiniku buvo detektivių seržantas Samuel Bamforth iš New Britain, kuris apipaskojė, kaip atrado du lavonu kun. Zebrio namuose. Jis pasakė, kad pas kuniga nerado nė mašnelės su pinigais nė laikrodėlio. Jis sakė, kad pradėjęs klausinėti kaltinimą jį, po to kaip jis tapo suimtas, kad pasakytu, kur prisilaukė ir ką veikė nuo laiko kaip yra šioje šalyje, jis grynėsis, niekas New Britaine nebuvęs ir kad su Krakum susipažinęs tikait Philadelphiaje, pirmiauti niekur su juo nebuvu susidėjęs. Kiek vėliau Montvidas perkeitęs savo tą pasakojimą ir pasakė gyvenęs New Britaine drauge su Kraku. Tuomi ruoštu jis pasakojo, kad jėdu ir du nepažistami vyrai buvo nuėję į kun. Zebrio namus tą dieną kaip žmogūdystę tapo papildyta ir bok jis pasiilkęs stovėti lauke, kuomet anie įėję į vidu. Sulig jo pasakojimo, tai Krakas išėdamas iš klebonijos pasakė „darbas jau atliktas.“

Kuomet seržantas Bamforth gabenosi suimtaj atgal į New Britain, Montvidas sakėsi norįs pasakyti visą teisybę, kad jis, Krakas ir du kitu vyrų, kuriėdu vadinasi Gilman ir Schultz visis drauge įėjo į kleboniją, kur anie tas žmogūdystę papildė.

Jis papeakojo, kaip nusivėdęs Montvidą į kleboniją, kaltinamasis parodė viatų kur „Krakas stovėjo, kuomet jis kuniga nušovė“. Vėliau einant per kambarius, policistas Hurley pasakė: „Čia kur nors turį buti durys, ką buvo atplutos.“ Montvidas ištarė: „Taip, aš jas jums parodysiu.“ ir jis privedęs prie aukštutinio kambario atpluto duru. Seržantas, apipaskojė apie Montvido prisipažinimą iš 22 dienos Balandžio, kuriame jis sakėsi su Kraku pirmu kartu susipažinęs South Bostone; kad nužudymo vakare jis ir Krakas tapo Gilmanaičiutės įleisti į kleboniją; kad Krakas nušovė kuniga, ir kad jėdu paskui vadžiojosi gspadinę po kleboniją įješkant pinigų ir Krakas kartą jam sudavė su kumščiu, kad jį pasakytų, kur galima pinigai rasti; kad jėdu abu nusivėdė jį aukštutinį kambari, kur Krakas pasakė, jogei turėjas ja užmušti, nes kitaip tai jį viską išpasakosiant; kad jis nupjovė virves džiaustymui, esančias atokiai viena nuo kitos tame kambaryje, o Krakas apeukė tą virvę jai apie kaklą. Šlame tarpe jie užginėjo, kad ten buvusiu du kitu vyrų prie to reikalo. Visuose jo prisipažinimuose, kaip seržantas Bamforth sakė, — „jokių bauginimų ar prižadų“ nebuvė.

Klausinėjamas advokato Day, seržantas Bamforth sakė, kad kiekvienas kartu Montvidas kabaldėjęs laisvai ir jam atrodęs beveik „šnekaus būdo ypata.“

Motiejus Malinauskas iš New Britain, kuris šioje byloje buvo vartojamas kaip teismo perkalbėtojas ir buvo tyrinėtojų įješkant kunigo užmušėju, tapo pašauktas kaip liudininkas. Jis sakėsi kalbas septyniose kalbose. Jis taipgi apipaskojė kokiam stovyje rado nužudytųjų lavonus. Remdamasi laišku, iš Vinikaicijai namų New Britaine nusekė paskui Montvidą į Waterbury, o iš ten į Worcester ir Fitchburg, Mass., beįješkant jo. Lankanties Worcester, jis užėjęs ir į socialistų susirinkimą pažiūrėti, ar neras tenai Montvido. Vėliau jis laikraščiuose pamatė apie šaudymą Wilmingtone ir jo atidom puolęs tas faktas, kad vienas suimtajų savo vardą padavęs kaip „Chas. Morris“.

Čia jis peržvelgė Montvido prisipažinimus. Pirmutinis buvo anglų kalboje. Tada jis jį nusivėdęs nušalėsi ir kalbėjęs su juo lietuviškai, pirmučiausiai papasakojant jam, ką jis sužinojęs apie jį ir jo sandraugą nuo žmonių pas kuriuos jėdu gyvenusiu. Sekančią dieną susilaukta kitas jo prisipažinimų, nes jis sakėsi negalėjęs užmigtį iš prižasties to, ką buvo vakar girdėjęs. Iki tam laikui dar nieko nebuvu užsiminta Montvidui apie kun. Zebrio užmušimą. Montvidas išsitarė kad Krakas yra užmušęs kuniga. Toje valandoje įėjo kiti detektivių kambari ir užrašinėjo jo atsakymus ant užduodamų klausimų, po kuriuos jis pasirašė, kada visas buvo atsaitys jį formaliską dokumentą. Po to prisipažinimo Montvidas meldė parodyti Krako užrašų knyguetę ir parodė, kaip surastis kas parašyta nematomoujui rašalu, įmerkiant kningutes lapus į vėdrą vandenio. 15 kovo jis suradęs, kad tarp pundelio raktu, surastų pas Montvidą su vienu jis atrakinęs klebonija. 23 kovo, kada Krakas tapo nuteistas Wilming-

tone už žmogūdystę, jis nuvedęs Kraką į Montvido kambari kalėjime, kad patvirtintu jogei pasįžista. Čia liudininkas atkartoj prisipažinimą trunkinyje, kada Montvidas buvo gabenams į šitą valstiją. Vėliau, jis sakė, atsibuvęs susirinkimas „Raudonrankių“ Wilmingtone, ir tenai tapo nutarta vėliau vasara, kaip visas šitas reikalas praėis, jū narlama nuvykti į New Britainą ir užmušti jį (Malinauską) už tą veiklumą, koki jis parodęs šioje byloje ir kadangi jis „sužinojęs per daug“. Daugelis Malinausko liudijimų buvo patvirtinimu įvairių prisipažinimų, apžiūrėjimo klebonijos su Montvidu, ir tt. Jis liudijo buk Montvidas pažinęs automatišką revolveri, priešdamuosius ūsus ir daugelį kitų daiktų, pristatytų čia ir teisma ir pripažinęs, kad tai vis buvė arba jo arba Krako.

28 balandžio, pasak Malinausko, Montvidas parodęs jam, ką jis pavadinęs „keletu lapeliu popieros, ant kurių jis yra parašęs apie tai, kas atsitiko prie nužudymo“ Prisipažinimas parašytas Montvido buvo sekančiais:

„Kun. Zebrys, uoliai besidarbuojas žmogus, kuris visados daro gerą lietuviams. Jis pirmiau gyveno Waterburyje, kur daugelis lietuvių dar ir dabar jį atmena. Jis visą savo energiją pavedė bažnyčiai ir lietuvių tautai. Priežastis jo mirties — tai, kad buvo manoma pas jį daug turto surasti. Vakare, 8 d. vasario, keturi vyrai tapo paskirti nueiti pas kun. Zebri. Šie keturi užmušėjai pribuvo ant 10 minučių po septynių vakare, ateinant po vieną, viens paskui kita.

Niekšas užriko ant kun. Zebrio iškelti rankas augstyn, bet kun. Zebrys nežinojo ką daryti. Jis bandė šauktis pagalbos. Tada niekšas pasovė jį. Tada dvieje kankino jį. Jėdu užnarino virves jam ant kalo ir vakiojo aplinkui kaip tik išsimanė. Kad jis nepasakė kur yra pinigai, vienas niekšų jį nušovė.

Mačiau viską B. Montvid.

Malinauskas sakė, kad jis draug su policistu Hurly 3 kovo lankėsi pas Montvidą kalėjime ir tada jis pasakoja, buk jis ir Petras Krakas pirmiau nuėję į kleboniją kad „gerai namus apžiūrėti“ ir pasiteirauti ar kunigas galėtų šlubu duoti. Toliau viskas šitame prisipažinime buvė tas pat, kas ir pirmesniuosiuose, kur jis tvirtino, buk keturi vyrai dalyvavę prie nužudymo. 6 balandžio šėdu vėl aplankiusiu Montvidą ir šiūomi ruoštu Montvidas ketvirtu kartu sakė, jog išreikšęs gryną teisybę. Sis jo prisipažinimas buvo iš dalies toks:

Prisipažinimas. „Aš susipažinau su Kraku (gruodžio, 1914) mano barzdasuktykloje Taunte. Jis daug kartų užėdavo ir mano barzdasuktyklą ir atrodė visados turis ganėtinai pinigų. Apie 29 gruodžio aš pasiryžau aplėisti Tauntoną ir nuvykau į Bostoną. Aš tanai vėl susitikau su Kraku apie dvi savaiti. Mudu drauge nuvykova į Springfield, kur išbuvova apie savaitę. Paskui pernakvojova Hartforde ir nuvykova į New Britain, apstojant po N 338 Arch St. Apie ketvirtą dieną Petras apilėikė revolveri nuo Savage Arms Company, 3 vasario Petras apleido tą vietą ir apsigyveno kitoje miesto dalyje. Mudu vėl susijėvo ant gatvės ir kalbėjovos apie aplėišimą kun. Zebrio.

„Nedėlioje, 7 vasario, mudu nuėjova į kleboniją, kad ją apžiūrėti. Petras perstatė mane kaip savo broli ir mudu išėjova. Sekančią dieną mudu nuėjova pas kleboną pribūnant tenai ant 10 minučių po septynių vakare. Seimininkė iėleido mudu ir Petras tada turėjo šio reikalo kišeniuje. Jis atstatė jį i kun. Zebri ir ištarė: „rankas augstyn“. Kada kun. Zebrys to nedarė, jis šovė jį keturis sykias. Jis turėjo pristatėis ką tokį ant revolverio, kad visai mažai garso padarė. Tada jis smogė moteriškė ir paklausė jos, kur yra pinigai. Jis užgesino žiburius abiejūose kambariuose ir griezė po namus su kišeniniu žiburiu, priverdamas moteriškė eiti tarp mudvieju. Ant viršutinųjų lubų Petras pasakė moteriškėi: „turi žinoti, kur randasi pinigai.“ Ji atsakė: „aš nežinau jėi bent būtų kur nors ant virsaus.“

„Aš priėjau prie durų ir bandžiau atidaryti jas su žirkulėmis, kurios nulužo. Tada Petras padavė man ką tokį panašu į iranki šriubams išuikti, su kuriuom aš ir atplėšau duris. Mes tenai pinigų neradome. Petras ištarė, mudu turiva užmušti šitą moteriškė, kad jį negalėtū nieko išduoti“. Aš sakiau: „neužmušk ją“ bet jis nupjovė virvę ir apskuo ją apie kaklą, ir mudu nulipova žemyn. Kaip išėjova lauk mudu persikėryvė. Aš gyvenau New Britaine iki vasario 11. Pirmiau negu mušė išvažiavoma, Petras parėdė laiška kun. Bojnowskiui reikalavdamas pinigų; tas laiškas buvo rašytas ant mano typewriterio, namuose ant Spring gatvės. Aš buvau tenai, kaip jis jį rašė. Aš nuvykau į Waterbury iš New Britaino ir budamas tenai parašiau laiška Petriui iš New Britainą.

„Vėliau mudu susitokova Philadelphiaje. Mudu susitokova Wilmingtone, kur Krakas šaudėsi su policija, ir mudu abu tapova suimtu“. Po šito prisipažinimo, Malinauskas paaiškino, kad kaltinamasis sakė, kad laike nužudymo nieko daugiau klebonijoje nebuvu apart jo paties ir Krako.

Malinauskas vienui vienas aplankė Motvidą 12 d. balandžio, kur Montvidas parodė jam kitą prisipažinimą, ką jis buvo parašęs ir pasirašęs po juo. Tas prisipažinimas buvęs pirengetas pirmiau, negu jis atvažiavęs. Jis buvo užvardintas „Mano gyvenimas.“

Sitas prisipažinimas skyrėsi nuo pirmesniųjų tuo, kad turėjo savyje daugelį mažesnių ir faktų, nieko bendro neturinčių su kun. Zebrio nuzudymu kaip pavyzdin: atsitikimai jo anketyvlame gyvenime, kas jam buvo žinoma apie įvykią Wilmingtone ir tt. Jis atpasakojo beveik tą pačią istoriją dar ar tris kartus vėliau.

Kaltinamasis paklausęs Malinausko, kada Krakas tapęs pakartu, ir jam buvo pasakyta, kad 14 gegužio. Tą dieną prieš pakorimą Malinauskas sakėsi aplankęs Kraką pasikalbėti. Po pakorimų jis kalbėjosi su Montvidu Hartfordo kalėjime, kur Montvidas paklausęs, ar jau Krakas pakartas tapo. Kada jam buvo pranešta, kad jau, Montvidas pasakė: „Tą naktį, kaipėjavo i kun. Zebrio namus, aš sakiau Krakui, kad nenoriu eiti su juo. Jis parodė savo revolverį ir pasakė man, kad aš turėsiu eiti, o jeigu aš neisiu tai jis mane nušausias ir jis šovė i mane.“ Lūdininkas patvirtino, kad Montvidas jam rodęs skylę tėvryko kurkoje ir sakęs turįs randą ant užkulnio.

Raudonrankiai. Montvidas papasakojo jam apie „Raudonrankių Draugystę Amerikoje.“ sakydamas, būktų vyrų yra didelis skaičius kiekviename mieste, kad jų uždavinis išgauti pinigų nuo turtingesnių žmonių, siuntinėjant jiems grąšinančius laiškus. Jeigu grąšinamasis neprisiunčia pinigų, tada traukiama liosas, kuriem išpuls eit ji nuzudyti. Jis sakė kad viršininku tos draugijos yra žmogus, vardu Pruseika, kuris yra redaktorium laikraščio, išleidžiamo Brooklyne ir užvadinto „Laisvė“ („Freedom“). Viršininkas yra tuo pačiu žmogumi, kuri jis pirmiau yra minėjęs kaip „Schultz.“ Raštininku esąs K. Seštokas, redaktorius „Sakės“ arba „The Pitchfork“ iš Worcesterio, kuri jis pirmiau vis minėjęs kaip „Gilman.“ Išdininku yra A. Mavaakas (Neviacakas) nuo „Laisvės.“ Draugystės įsakymai savo nariams, kad viešose laikyti savo liežuvi prikadus, nuduoti kvalius ir nežinėjus, meluot apie tai kur gyvena bei kaip prisilaiko ir anaipol neišduoti vardų savo sandrangu draugystėje, jeigu būtų suareštuoti.....

(Vertimas sulyg „Vienybės L.“)

Chicagiskė „Amerikos Lietuva“ rašo straipsnyje: „Monvido bylos atbalsiai“: Visi, beroda, sutinka, kad Montvydą privedė prie kartuvių ištvirkimas. Tik nevisi yra vienodos nuomonės kaslink to, kas tą „ištvirkimą“ gimdo.

Socialistiškų laikraščių nuomone išreiškia „Naujie nos“, kurios atkartoja tą „visų priežasčių priežastį“—būtent: kad šiandieninio netikusio surėdymo aplinkybės prie tokių žmogžudysčių priveda.

„Kova“ lietuvių socialistų organas, norėtų net nurodyt, kad tame yra turbūt kiek nors ir tikybos kaltės, nes, anot „Kovos“ teisme liudyta, kad Montvydas „buvo geras žmogus ir tikintis katalikas, kuris klausydavo mišų ir eidavo išpažintis“. Todėl „Kovoje“ lyg ir su iškalbėjimu sakoma:

„Toki būdu Montvydo pavyzdis dar sykį parodo, jog tikyba nesulaiko žmogaus nuo blogų darbų.“ (O socializmas tai neva turėtų sulaikyt? R e d.).

„Draugas“, katalikų organas, išreiškia persitikrinimą, kad Montvydą privedė prie tokio blogo darbo „bedievytė“, atsisakymas nuo tikybos.

„Vienybė Lietuvininkų“ kaltina mūsų palaidūnus laikraščius. Ji sako:

„Jei kas neša tą visą baisiąją nuodėmę mūsų jaunimo tvirkimo, tai tik mūsų doriški supuvėliai laikraščiai: vieton Krako ir Montvydo turėtų nueiti tūli mūsų palaidūnai laikraštinkai, nes jie daug pavojingesni už Kraką ir Montvydą. Šitie du nelaimingi žuvo, bet tie liko ir dar tolyn platinas mūsų visuomenėje dorišką išgėvėrimą“.

„Katalikas“, rasite, pasakė atvirai tuos laikraščius, kurių „V. L.“ nemini vardu. Jis tiesiog kaltina socialistus ir jų spaudą už Montvydų ir Krakų atsiradimą ir įreina net prie to, kad pasako, jog tai „vieno plauko“ žmonės.

Sunku būtų tikrai pasakyti, kuri iš viršminėtų priežasčių nuvedė Montvydą ir Kraką net prie kartuvių. Gal būt kad neviens, bet kelios priežastys susidėjo krūvon ir išdirbo iš jų žmogžudžius.

Mums išrodo, kad diktoką dalį teisybės išreiškia „Vien. Lietuvininkų“, kuomet ji sako, kad nekurię mūsų laikraščiai prisideda prie platinimo ištvirkimo“.

„Vienybė Lietuvininkų“ ilgai buvusi ankščiau sipoose ryšiuose su mūsų socialistais ir labiausiai juos pažinodama, rašo apie kun. Zebrio užmušėjų bylą:

„Montvidas su advokato pagalba su dideliu nusiminimu gynė savo bylą. Prieš-pat pasmerkimą Montvidas karštai atkartoj savo teisinimą, kad ne jis patsai sumanęs k. J. Zebri ir Gilminaišutę nuzudyti, bet buvęs Krako Kiaulėno priverstas tame žiaurime darbe dalyvauti. Ir jisai bijo-jęs netiktai Krako, bet ir viršininkų „Raudonosios Rankos Draugijos Amerikoje“, kuri draugija, anot Montvido, užsimanti su „juodraštija“ (plėšimu su gądinimais per laiškus.)

Hartford dienraštyje „Daily Currant“, yra apie tai visi rekordai, kuriuose yra liudijimai tulo Malinovskio, kuriam būkt Montvidas prisipažinęs, kad tuo „Raudonosios Rankos“ prezidentu esąs Pruseika, „Laisvės“ redaktorius, o sekretorium—K. Seštokas, „Sakės“ redaktorius, o kasierium A. Mavaakas (Neviacakas) iš „Laisvės“.

Pereitą mėnesį, kaip jau rašėm, tapo pakartas Montvido

sė oras, Petras Krakas (Melba-Kiaulėnas), kuris Wilmingtone, Del., nuzudė poliemoną F. X. Tierney.

Taip nelaimingai užsibaigė pirmasis lietuvių „Raudonosios Rankos“ apsiereiškimas. Mums neišpuoia anų nelaimingų vaikinių atminties besunkinti išmėtinėjimais: jų reikia tik pasigailėti. Jei kas neša tą visą baisiąją nuodėmę mūsų jaunimo tvirkimo, tai tik mūsų doriški supuvėliai laikraščiai: vieton Krako ir Montvydo turėtų nueiti tūli mūsų palaidūnai laikraštinkai, nes jie daug pavojingesni už Kraką ir Montvidą. Šitie du nelaimingi žuvo, bet tie liko ir dar tolyn platinę mūsų visuomenėje dorišką išgėvėrimą“.

„Laisvė“ socialistų laikraštis rašo:

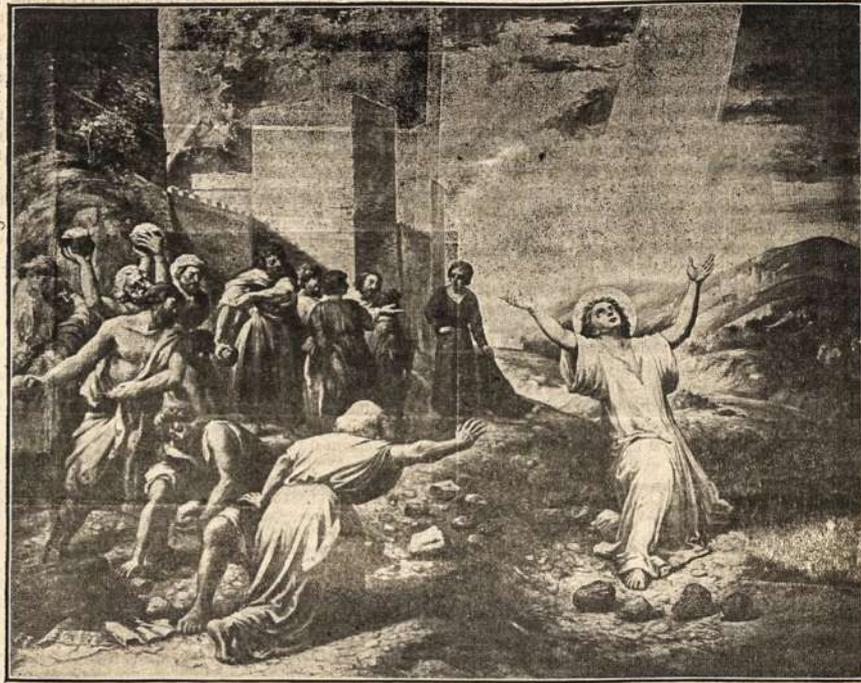
„Mūsų Draugams. Baisus ir bjaurus melas tapo paleistas ant laisviečių Prūseikos ir Neviacko. Apie tai mūsų skaitytojai bus patirė iš atekaitos apie Bernardo nuteisimą miriot.“

(Pabaiga ant 4 pusl.)

Šelpkime nu-kentėjusius nuo karės mūsų tautiečius Lietuvoje, aukodam nors po mažą savo uždarbio dalelę!

DIDELE DOVANA
Zira pakelto prieštakys vertas 40 pinigais
Visas Kuponas vertas 40 pinigais

Visas Kuponas ir pakelto prieštakis turi 40 pinigų vertę. Gal būt išrašyti 10 pinigais arba 1 vertas dovanas.
(40) Dviejų kuponų dovaną iki Dec. 31, 1915

Nukankinimas šv. Stepono, pirmo kankinio.

Artistiškas Lietuvio F. R. Bogdano paveikslas.

Nuzudymas pirmo kankinio šv. Stepono

formate 16 colių augščio, 20 colių pločio, fotografiškai rusvu sepio procesu atliktas
DIDELIUOSE AUKSINIUOSE REMUOSE.

Galima įngyti tik už 3 dolerius (\$3.50 ant išmokėsio)

Mažas pelnas bus sunaudotas labdarystei (vykinimui kun. Gimzausko stipendijos prie „Ziburio“ mergaičių gimnazijos Marijampolėje ir šv. Kazimiero stipendijos prie Brooklyno vyskupijos klasiškos gimnazijos — Petit Seminaire.

Parsiūduoda:

„ZVAIGZDES“ REDAKCIJOJE, 3654 Richmond St., Philadelphia, Pa.
ir
416 Hooper St., Brooklyn N. Y.

PAS J. BERNATAVICIU, Perry Ave, Maspeth, L. I. N. Y.
K. GALCIU, Greenpoint Ave., Long Island City, L. I., N. Y. teipgi
Long Island'o Salos miestų (Sag Harbor, Greenpoint) lietuviai gali gaut tą paveikslą pas p.p. Jos. Mineiką, ir Kost. Bartašiu.

Keliantieji pardavinėtoju, turinčiu anrašto igaliojimą nuo kun. A. Miluko yra p. P. MIKA-LAUSKAS iš So. Boston, Mass.

Medžiaga Kun. Žebrio biografijai.

(Tąsa nuo 3 pusl.)

Tulas Malinauskas, detektivas iš New Britaino, paskakojo būk jam B. Montvidas sakęs, jog Ameriko gyvytoja juodrankių organizacija, kurios prezidentu esąs Pruseika, kasierium Nevickas, o sekretorium Seotokas.

Tas negirdėtas šmeižimas teisme tapo atšauktas. Ir suprantama! Juk išmėtas apie juodrankių organizaciją yra tai pasaka iš tūkstančio ir vienos nakties, yra tai nesutvirtu detektvyių fantazijos padarinys.

Nekurie lietuvių laikraščiai pasigarduodami pranešė tą žinią savo skaitytojams. Kaip „Vien. Liet.“.

Kurgi dora, kurgi krislelis gėdos — klausimai mėš jū! Juk „Laisvės“ žmonės ne nuo šiandien žinomi viešai visuomenėi. Jie veikia spaudoje ir draugijose. Nei ant plėno iš jų niekuomet nebuvo mesta nei mažiausia dėmė. Jie visuomet buvo pirmose mūsų visuomenės judėjimo eilėse. Jie veikė ir veikia viešai. Dešimtis tūkstančių žmonių skaito jų raštus, girdi jų prakalbas.

Mės žinom, kad nei mūsų didžiausi priešai netiki tam purvinam melui. („Laisvės“ redaktoriai net žino, ką kiti žmonės mįslija. Red.) Bet šmeiždami Pruseiką ir kitus jie nori mesti juodą šešėlį ant viso socialistų judėjimo.

Kas turėjo akis ir matė, kas turėjo ausis ir girdėjo — tas žino, kad nuo pat pradžios šios bylos kunigai norėjo įvesti socialistus. „Laisvėje“ apie tai jau buvo rašyta. Bet jiems nepavyko tas padaryti. Užmūšėjai pasirodė neturi jokio ryšio su socialistais. Jie neveikė vardan kokios nors idėjos.

Tą supranta tautininkai ir kunigai, bet jie nesigėdi šmeižti mūsų varda.

Tebūna jiems gėda už tai. Kurgi mėš nušim, panašiais irankiais kovodami?

Mės tikimės, kad visi mūsų draugai ir skaitytojai bus su mumis ir nepaliks mūsų vienus valandoje, kuomet pritarimas ir geras žodis mums taip labai reikalingas“.

Šitas „Laisvės“ pateisinimas savo redakcijos narių mums išrodo neteisingas ir labai silpnas. Ji bereikalo užspūoia ant lietuvių kunigų. Juk Montvydas nebuvo jokių kuniginis. Montvidas paleido paskalį ir Krakas apie aną raudonrankių draugiją, pasakodami apie ją teismo vertikui Malinauskui. Iš Montvido brolio gramatos, rašytos pas žudytąja, aišku, kad „Laisvė“ su Montvidais, kuri vienas po Antonovo slapyvardžių parodavo, susivaidijo. Bet iš to neišeina, kad Montvidai būtų kunigų prieteliai.

Skystas pasiteisinimas atsiliepiam į savo „draugus ir skaitytojus“, kad anie laisviečius pažįsta, kaip kalbėtojus ir rašytojus, kad tik būk „kunigai nuo pat pradžios bylos norėję įvesti“ anus ir t.t.

Malonėtume, ir linkime, kad laisviečiai rimtesnis argumentais išrodytų savo nekaltąbę ir nusikratytų purvyva, kuri metė ant jų ne „kunigai ir tautininkai“, bet simtas su pundaiss „socialistiškų raštų“ jų sėbras Montvidas, iš kurio jie dabar norėtų padaryti „kunigai ni“ — kataliką žmogų.

Zv. Red.

Žinios iš Europos karės.

136 talkininkų orlaivių sudaužyta. Sulig Associated Press korespondent iš Berlyno, teutonai ir turkai iki 22 d. birželio sudaužė ir paėmė nelaisvėn savo priešų 136 orlaivius. Iš tų daugiausia, penkiasdešimt septynių, neteko prancūzai. Angliai keturiasdešimt septynių ir rusai dvidešimt šešių. Rusijos oro laivyno mažesni nuostoliai tuomi aiškina, kad jei mažiau už savo talkininkus orlaivių turėjus. Daugiausia orlaivių tapo sutrupinta artilerijų ar mašininių kanolių šūvais, ir tik penkta dalis Prancūjos lakiojimo maizų žuvo oro mūšiuose.

Vokiečiai telkiasi atakon ant Italijos. Geneva, 12 d. liepos. Sulig raportų iš Insburko, vokiečiai telkia savo kariską spēkas po generolo Lundenford vadovyvete, netoli Munich'o, iš kur varysiąsi ant Trento.

Rusija sugražino Italijai apie 6000 jos karės bėlaisvių kuriuos Austrai buvo užlaikę Galicijoje. Tuos žmones siunčiama per Rumaniją.

Italai pastaruoju labai pamažel stumiasi priešakyn. Besistengimas persilaukti per gamtines Alpų tvirtoves dabar tuom sunkiau pareina, kad austrai pilnai susidūrinio. Daugiausia keblumų Italijos kariuomenė sutinka naikinime su pagelba artilerijos ugnies akstinuotųjų vielų tvorų kalnų perėjimuose.

Raportai iš Rymo skelbia, jog austrai aimaningai stengiasi persimūti per Carnic Alps. Jie labiausia pasitiki savo nakties atakoms, kurios lig šiol nebuvo niekais.

Vokiečiai išmūšė prancūzų sištandrėjų. Londonas, 12 d. liepos. Kelių pastarųjų mėnesių inirtuosios kovos vakaru fronte persilaužė vokiečių laimėjimais Arraso apylinkėje, Souches kapines vokiečiai atėmė nuo prancūzų po pašėlusiam rankų, bombų ir bagnietu mūšiu. Patis prancūzai prisipažįsta savo šitame nuostolyje, bet nenustoja vilties susigražinti taip brangiai savo

karauj apmokėtą pozicija susigražinti iš priešų. Souches kapinių prancūzai būtų nepalėdė iš savo rankų, kad ne Vokiečių troškianti gazi kuriuos paleido ant jų. Prie šio mūšio vokiečiai paėmė nelaisvėn du prancūzų apicierius, 153 kareivius, beto tris mašines kanūoles ir vieną kulkasvaidį.

Rusai neduoda vokiečiams sištieti. Rusams sulaikius Austrijos didkunigašio Juozapo Ferdinando armiją pietų Lenkijoje ir atmušus atgal generolo Maekenseno kariuomenę, teutonai negali nežingsnio padaryti pirmyn. Vokiečiai vis smelkiasi prie užgrobito Lublino—Chollmo geležkelio, kurį jie mano būtų jau turėję savo rankose kad rusai nebūtų atmušę atgal austrų nuo smelkimosi ant Lublino. Vokiečiai buvo prisitūnę stiprią pagelbą austrams prieš rusus, bet pastarųjų ugnis anuos išblaskė.

Rusų karo žinovų nuomne vokiečiai — austrai rengia ataką ant viso fronto nuo Baltiko iki Bukovinai. Sekantis vokiečių anūpuolis laukiamas Pabaltijario provincijose ir tarpe Nemuno ir žemiosios Vislos. Kitas teutnų veržimasis ant Varšavos labai galimas esąs tiesioginiu rytu keliu.

Karės ekspertai sako, jog visos drūčiausias teutonų pajėgos dabar įtemptos ant Rusijos frontų daugelį mėnesių. Ta vokiečių taktika duos Rusijos talkininkams vakaru karės teatruose laiką prisiruošti, suvienytan žygin ant teutonų iš visų pusių.

Sulig raportų iš Petrogrado rusų garnizonas Osvitze naktiā tarp 9—10 liepos sunaikino vokiečių apsidūrinimus, Jedrabne rusai paėmė ir paplaišino priešų dvi minų galerijas.

Sultonas sakoma pasimirė. Paryžius laikraštis La Liberte sužinojė, būk Turkijos sultonas, kuris pastaruoju laiku sunkiai sirgo pasimirė. Jaunaturkiai teičiaus tą žinią slepia.

Paskiausios Naujienos.

— Bridgeport, 15 d. spalio. Straikas, kurį sukėlė vokiečių šalininkai tarp Remingtono bendrovės darbininkų dirbusių karabirus ir šiaip ginklus Talkininkams, vakar išaukė maistą. Pagaliau policijai pasisekė užvesti tvarką. Kalbama, jog gali įvykti straiķai visose Bridgeporto dirbtuvėse.

— Berlynas, 15 Liepos. Vokiečių štabas, pagarsindamas apie savo pasisekimus Lenkijoje, minavoja, jog Kalvarijos apeliķėje jiems pasisekė atstumti rusus atgal.

— Budapešt, 15 Liepos. Italams iki kol vis sekasi atstumti austrus, bet su dideliais nuostoliais. Italija iki šiol nustojo 100.000 savo kareiviu, iš kurių 17.000 yra Austrijos nelaisvėje.

— Londonas, 15 Liepos. Valijoje sustraikavo 120.000 angliakasiu, nepaisant Anglijos valdžios draudimo. Tas straiķas labai apusniks darbą prie amunicijos ir žymiai susilpnis Anglijā kovoje su Vokietija.

— Paskiausios telegramas iš Londono praneša, jog Austrijos kariuomenė išsikraustė iš Lvovo, kurį ji neseniai atėmė iš rusų, kadangi tame mieste liausiai siautėjai kolera.

2.228.300 kareiviu užmušta.

Nuo pradžios karės iki 8 d. Birželio žuvo 8.770.810 kareivių; 4.837.510 sužeisti, 1.705.000 paimtai nelaisvėn, o 2.228.300 užmušti. Londonas, 9 d. Liepos. Sulig oficiali prancūzų pagelbos Draugijos pranešima prancūzų kariuomenė nuo karės pradžios iki 1 d. Liepos turėjusi šiuos nuostolius: 400.000 užmuštų, 700.000 sužeistų ir 303.000 paimtu nelaisvėn.

Padarytos oficialios skaitlinės pagal prieinamus šaltinius parodo šiuos nuostolius kitų kariuomenių šalių kariuomenėse.

Anglijos kariuomenėje 116.000 užmuštų, 229.000 sužeistų, paimtu nelaisvėn 83.000, iš viso nuostolių 428.000 vyrų.

Rusijos kariuomenėje yr 773.000 užmuštų, 1.982.000 sužeistų, 770.000 paimtu nelaisvėn, iš viso nuostolių 3.485.000.

Vokietijos kariuomenėj 492.000 užmuštų, 852.000 sužeistų ir 233.000 paimtu nelaisvėn, iš viso nuostolių 1567.000.

Austrijos kariuomenė 341.000 užmuštų, 711.000 sužeistų, 183.000 paimtu nelaisvėn, iš viso nuostolių 1.235.000 žmonių.

Belgijos kariuomenėje 47.000 užmuštų, 160.000 sužeistų, 40.000 paimtu nelaisvėn, iš viso nuostolių 247.000.

Serbijos kariuomenėj 64.000 užmuštų, 112.600 sužeistų, 50.000 nelaisvėn paimtu, iš viso 226.000.

Turkijos 45.000 užmuštų 90.000 sužeistų, 46.000 paimtu nelaisvėn, iš viso 181.000.

Prūsų karalijos kariuomenė iki birželio turėjusi visokių nuostolių 1.504.525. Iš 40.000 tarnaujančių Vokietijos kariuomenėje viešu mokyklų mokytojų 4.900 užmušti kovoje.

Japonija turėjusi mažiausias nuostolius — 300 užmuštų ir 910 sužeistų kareivių.

Visų kariuomenių šalių nuostoliai iki 8 d. birželio teip išrodė: užmušta 2.228.300 kareivių, sužeista 4.837.150; paimta nelaisvėn 1.705.000. Visokių nuostolių suma pasidaro 8.770.810 žmonių.

Šitose skaitlinėse nepriskaityti Italijos nuostoliai.

Vokiečiai Lietuvoje.

ZMONIU UPAS. Zmonių gėdos užimtose vietose puolę. Nors vilties, kad mūsų kariuomenė vėliau-auskėsiu paliuosuos nuo vokiečių, nenustoja žibėti, vienok baisiausias varžymas blogai atsiliepia ir žmones.

Ištiesų, negali gauti jokio laikraščio, jokios knygelės. Kur tik randa kokias knygas, tuoj suplėdo, nors, rodos, visai jos jiems nekluduo. Tiesiog pastebimas koks tai kvailias, beprasmis viso ko naikinimas. Žmonės labai laukia savųjų ir išėjį ir laukius žiūri ton pusėn, kur mūsų kariuomenė stovi, ir tie laukimai, visi ištikinę, nenuėis veltui: vis kartą paliuosuos iš baisiausias nelaisvės.

Ta viltis suramina žmones; perdaug nenusimena, mažai skundžias, vargsta tyliai, kaip paskirait yra lietuviu būde. Tik susidūrus su vokiečiais pasirodo visa jų neapykanta prie jų. Vokiečiai-gi atmoka už tą jų neapkentimą taip-pat neapykanta, baisiausias skriaudimu.

Ištisus sodžius be pašikimuo degina. Atskiriems ūkiams, puoluėms vokiečiams įaki, tiesiog galas, nes kad tik kiek ir degina.

Labai įvargina kontribucijos, kurias uždeda netik ant miestelių, bet ir ant atskirų kaimų. Jei neturi kuo išsimokėti, tai vokiečiai be jokios gėdos krausto kiėnius, auna batus nuo kojų, žodžiu, elgiais kuoburiausia.

Rytojus, žolius, neaškus; visi laukia pagelbos, pasibalęsus karui, iš savo vyriausybes, ir tas, taip-pat kaip savųjų laukiamas, pridūoda reikalingų ištvėrimėi pajėgų, nes taip visai dvasinės pajėgos paltu.

Toliau, labai blogai veikia suvaržymas atlikti savo dvasinius reikalus. Žmonių neišleidžia ir bažnyčių, ir tuo pačiu atima paskutinę paguodą. Pasizmonėti taip-pat niekur neišleidžia.

Kur nuo pozicijų toliau, netaip varžomi, bet ir čionai jaučiamas sunkus vokiečių jungas. Daugelis žmonių neatlikę vėlykinės. Labai blogai veikia žmones ir Dievo namų—bažnyčių išplėsimas. Taip, Liudvinavo bažnytylė visai sunaikinta, apilėšta, brangesni daiktai užgrobiti.

LIETUVIU PRIJAITAIMI. Mūsų tautininkai pažysta savo amžinūs priešus vokiečius, nors Lietuva, kaip atakira valstybė ir nesuierėmė su jais per penkis šimtus metų. Vienok kaip tai visi jaučia, kad pradėtasis kryžiuočių ir kalavijuočių darbas—naikinimas mūsų tautos, nepasibaigė, ir dabar vokiečiai kartu norėtų prislėgti ir pabaigti su mumis.

Vargas būtų mums po vokiečiais. Ištiesų užtenka prisiminti, kad perėjus iš Lietuvos į „Prūsus“, teisingiau tariant, į Mažąją Lietuvą, pasijunti žmogus visai kitokios aplinkybėse: kiek kitokiai įpročiai, apsirėdymas ir kas skaudžiausiai—vokiška kalba. Truputį toliau nuo sienos lietuviškai nė neusikalbėsi.

Kiek labiau lietuvių galvas užsiliko apie Tilžę, bet ir čion vokiečių, pangermanizmo, idėjos labai prasplitinios. Pirmisju vieno asmens pasakojimą iš savo kelionės po Tilžę. Stotyje paprašė bilieto lietuviškai. Storas vokietyis atsakė nusisūpyjęs nesurpantas. Tada prabilo rusiškai ir vokietyis, nesurpantas, turbūt, rusiškai, buvo priverstas kalbėti lietuviškai; pasirodė, kad gana pusėtinai mokoje lietuvių kalbos.

Toliau, kiekvienam buvusiam darbuose Vokietijoje ir susidūrusiam su tenyčiais lietuviams, puola į aki tai, kad prie svetimų žmonių, prie vokiečių, Mažosios Lietuvos gyventojas nedrysta kalbėtis lietuviškai.

Iš to aišku, kad mūsų kalba niekinama ir vengiama ja kalbėti. Aišku ir tai, delko taip greit ištautėjo Mažoji Lietuva, davusi pradėtose aštuonioliki to šimtmečio, kada ką tik prijungė ta Lietuvos dalį į Prūsus, žinoma visame pasaulyje lietuvių dainių Duonelait. Tada Lietuva tęsėsi ir lietuviškai buvo galima susikalbėti ligi pačiam Karaliaučiniui, patsai vardas kurio taip lietuviškai skamba ir kuris ištiesų buvo lietuvių miestas, nes minimas mūsų liaudies dainose. Dabar-gi ten ir arčiau prie sienos visai lietuviškai neusikalbėsi. Aš labai labiausiai ištikinę, kad atidavus kokią-nors Lietuvos dalį vokiečiams, galima užgiedoti pakasynų daina tai daliai. Kai-kurie gali manyti, kad pačioje Vokietijoje paims viršų kiti galvaim, nes ten labai išgalvėję social-demokratai, kuriems tautinis klausimas mažų mažiaū rūpi. Bet juk kaip sykis vokiečių socialistai žinomi už labiausiai ištikinęs patriotus. Beto, jei tautinis klausimas visai nerūpētų jiems, tad kam jie, jaudamiai savo gale, taip paklusnai karan stoja? Galima pamanyti, kad pakiltų medžiagiškai mūsų kraštas. Bet ne turtoose laimė, tai viena, o antra, medžiaginis aprūpinimas nei kiek nesuargoja nuo ištautėjimo. Užtenka prisiminti, kad ir mūsų amerikiečius.

LIETUVIU ATEITIMIS. Aišku, kad mirtis gręžtų tiems mūsų tautiečiams, kuriuos prijungtų prie vokiečių. Bet kokių prijungimo, ašiu Dievui, prie dabartinį sąlygų būti negali, nes Vokietija negalės užgrėbti nei sklypuoio svetimos žemės. To del mums reikia džiaugtis, kad sveiki išgyvėsime, kad nebūsimė varu priversti perimti svetimą mums kultūrą, svetimą kalbą.

Mokyklose suvokietintų mūsų jaunąją kartą, žemės tuoj pereitų jų rankoms. Užtenka prisiminti, kad Suvalkijos paprėšėje yra ištisų kaimų vien vokiečių apgyventų. Pusė gyventojų kaikiurių valsičių susideda iš vokiečių. Jei taip yra dabar, tad kas pasidarytų, jei visa valdžia pereitų

jū rankoena. Žinoma, visokias augštesnes vietas užimėti vokiečiai, o jųk turtingesnius ir augščiau stovinčius visuomenės aktyse žmones stengiasi pamėgdžioti silpnesnieji.

Vokiečiai nori kuolabliausiai įvarginti mūsų kraštą, nes jų išrovikimu, yra prasmė tai daryti: jei privers atsitraukti, tad nuo labiau bus suvarginotos atimosios žemės, tuo jiems bus daugiau „garbės“, gi jei jie apsigyventų ant ilgiau, tai suvarge, išbiedinę žmonės bus priversti greičiau išparduoti savo turtus ir žemes, nes išvargintai negalės taip veikiai atsistoti. Kitaip tiesiog neaprasntamas tas beprasmiš trobų deginimas, turtų naikinimas.

Patys vokiečiai nesistengia slėpti savo pageidavimų ir, pasak vieno pabėgėlio žodžių, kartą vokietyse išsitarė: „Ja, mes jūsų nevyisme lauk, jūs patys išeisite“. Vadinasi, mus privers apieisti amžiais apgyventas vietas, vietą aplaistyta mūsų bočių-prabočių krauju ir prakaitu, kad atidavus jasias amžinojo priešo rankosna. Perkaudus būtų likimas, išties perkaudus ir tik džiaugtis reikia, kad tie vokiečių norai žluge.

VOKIEČIŲ NORAI. Vokiečiai isitiki, kad jie „išrinktoji“ tauta ir turi delto būti prysakij visų kitų tautų. „Neuprantu, kaip gali eiti kultura be germanizmo“, prasarė kartą vienas jų veikėjas. Kultura, „tikroji“ kultura gali būti tik pas vokiečius, tik platinantis vokiškumui.

Dabar suprantama prasmė dainos: „Deutschland uber alles“. Vokietija, vokiškumas, germanizmas, žodžiu, viskas, paeinantis nuo jų, turi būti visco ko prysakij, augščiau visco kit-ko, nes žmogus galis laimingu tapti tik vokiečių pasidare. Vokiečiai ir norėjo užmesti kilpas visoms kitoms tautoms; gudrus jų diplomatai dirbo ir dirba išsijoje, kad tik apmullins kitiems akis, kad tik pasirodžius nekaltais ir pajutus jėgą pabaigti su tuo, prie ko taip meilinosi.

Sis karas vienok išties parodė tikriausius vokiečių norus. Gerai neapskaite, pasikarsčiauo ir išaukė Rusiją su Francija karan. Buvo aišku, kas pasidarytu pasulyje, jei šiem dviem valstybėm nebūtų pavykę pergalėti priešo. Už tai veikiai stojo Anglija, dabar gi neseniai ir Italija, kas tik buvus Vokietijos bičiuole. Italijos išsikimas karan labai daug nuvers, nes jos pėdomis būtinai eis Rumunija su Graikija, gal ir Bulgarija, tai yra šios valstybės taip pat vėliau-ankščiau gali paskelbti karą Vokietijai su Austrija.

Nėra abejojimo, kad vokiečiai karą pralaimėjo: tuo pačiu žlunga jų norai, toki drausis ir taip nepamatuoti norai. Iš visų pasaulio tautų norėjo vokiečiai padaryti vieną tautą. Bet ar tai galima? Man regis, kad pasidalinimas žmonių į tautas seka tam tautos surėdymui, kuriuo skirias vienos vietos nuo kitų, vienos spalvos nuo kitų spalvų, vienas metų laikas nuo kitų. Kadangi tauta, didėl ar maža, išaukta gyveniman, tai ir turi ginti ji savo tautiškumą, savitumą.

Mūsų tauta taip pat praėjo ilga istorijos kelia, tapti dyziuota ir skaudų kelia ir dabar, kada tokios audros ištiko visuomeniniam gyvenime, kila klausimas, ar išgyvesime? Apilkybės susidėjo taip, kad gresiantis netik mums lietuviams, bet ir kitoms stipresnėms tautoms elbinas pasmerktas mirtin, ir neišsilydžius vokiečių norams, vėl užvis naujia gyvybės saulute kaip visiems, taip ir mums lietuviams. In ateitį privalome žiūrėti šviesiai ir nors mūsų kraštas sunaikintas, nors didžiausias dvasios smūgis padarytas mūsų tėvynei, bet ji, išgyvenusi daug sunkesnius laikus, pernė ir šia audra, o po audros lengviau juk krutinė aluoja.

Kaip mes vokiečių užplūdimą pragyvenome.

Mūsų šeimynos vienkiemis guli irytus nuo Šiaulių. Vedant žemėlapy tiesia linija tarp Panevėžio ir Šiaulių, mūsų gyvenamoji vieta randasi kaip tik truputi ir šiaurė nuo tos linijos vidurio. Topografiškai imant, šia valanda mūsų vienkiemio padėjimas nėra blogiausias. Iki gelžkelio turim 7 verstų, iki geresnio vieškelio (nuo Panevėžio į Seduvą) 14 verstų. Artimiausieji miesteliai: Smilgiai 7—verstai, Rozalimas — 12 v., Klovinai — 13 v., Pakroju — 19 v., Seduva — 24 v.

Balandžio 15 d. buvo dar mūsų Panevėžiu nukeliave. Grįžo vėlyba vakarą — ir apie neprasytus svečius nieko nebuvo girdėję, o po visą apylinkę jau iš ryto, balandžio 16 d., ejo balsas gandas: „Vokiečiai, vokiečiai eina pas mus!“ nors tam gandui iškart neitkėjome, bet netrukus turėjome patikėti. Pergyvenome, tur-būt, tą patį, ka žiloje senovėje mūsų protėviai, kryževiams pasikelus mūsų tėvynės teriot.

Visi susnervinę blaškėsi, vis klausdami: „kas daryti? kas daryti?“ — O ką tu čia žmogus patarsi? Juk ką-tik laikraščiuose turvome skaite, kad vokiečiams blogai eina, kad jų spėkos birstavandūs. Iš inteligento rolės neišeinant, vienintelis kelias buvo raminti, drauge patarti, kad atsargumas gėdos nedaro. Partartina todėl, kas gali, javus sėti, skubėti su sėja; jauniems vyruksams ir mergaitėms pasišalinti; seniems kasties sau urvus žemėje, tuos urvus

apkloti iš viršaus apaliais, samanomis, kad nukritus bomba nesprogtų, pataikius į minkštą patają; tų urvų nekasti miške, nes grūvantieji medžiai gali šardyti lubas; dziovinties duonos ilgesniam pragyvenimui tokiuose urvuose; pakvietus senūnų ir liudininkus kainotojus, kainoti ir surašinėti savo judamąjį turtą ir trobesius. Tai ir viskas. Na, žinoma ir laukti, uoliai klausantis ir žiūrint, kas aplink darosi.

O tai, kas aplink darosi... tuo laiku negalėjo nieko dzūginti. Vieškeliais, girdi, žmonės vežimais, pėsti, raiti plaukte plaukia. Vis nuo vokiečių bėga. Kanuolių švėviai, nors ir toli, be pastogės dundėt dunda. Visas oras pilnas tų balsu, net ir kambariuose duslūs atgarsiai dėsautė dūsauja iš ryto iki vakaro. Bal. 17 d. vakare, dar saulele nesileidžiant, jau ir pro mus einančių mažu keleliu, visokios mantos prikrauti ir moterų bei vaikų prisodinti vežimai emė traukti ilgomis eilėmis.

Paklausius tu pabėgėlių, išgirdavom visokių žinių: Šiauliai ešą jau paimti vokiečiai; vokiečiai eina ant Panevėžio; Šilavoj vokiečiai apsikase, pašmė Radviliskį, Seduvą, Baisogala, Pakroju, eina į Kuršą, pro Linkuvą; Labos gelžkelio stotį išsprogdine, sudėgine, ešą jau ir Smilgiuose, Rozalime, Klovinuose ir t. t. Vienu žodžiu, visa šalis esanti vokiečių užplūdusi.

Galima pabėgti dar tik ant Vabalninkų, Biržės ir Dvinskio puse.

Iš Panevėžio, ešą, jau gubernatoriaus išvažiavęs ir visa policija su visais valdininkais išsikrausčius. Išvažiudama, policija sutrūbėjusi, duodama tuo ženklą žmonėms bėgti. Žmonės iš Panevėžio upėmis plaukia į visas puses. Gelžkeliuose nėsą vietos. Negalėtami kitaip, žmonės išbėgioję gyveną giriuose. Už porą arkių ir vežimą, kad tik iš Panevėžio išvežtu ir nors porą mylių toliau nuvežtu, mokama po 75 iki 100 rublių. Iš visų apylinkės miestelių išgabenta irgi jau ir valėčių kanceliarijos ir paštai. Tokie labiau nuošaliai gulintieji miesteliai, kaip Pampėnai, Joniskėlis, Pasvalys, Vabalninkai, Troškūnai, Andrioniškis, Anykščiai — ešą pilni pilniausiai pabėgėlių. Pro mūsų vienkiemį trauke dar pabėgėliai balandžio 18 ir 19 d.

Vienas senis, važiuodamas pro šalį šūktelėjo mūsų vaikams:

— Ko jūs nesikraustote? Vokietyja jau Seduvoje dainuoja...

— Jė dainuoja, kodėl čia negirdėte? —

Iš rimtesnių žinių buvo ta, kad vyriausybė pareikalavo statyti vežimų ir arkių į S. ir į R. idant būtų kuo valėsčius ir pašto manta ir valdininkai išgabenti.

Vienintelis šaltinis, iškur dar galima buvo tikresnių pasenti žinių iki balandžio 19 d. buvo telefonai. Išten žinojome, kad vokiečių perdaug didelė galybė ant mūsų užplūti negalėjo: šešios baržos jų išlipo ties Jurbarku ir pro Raseiniją.

Tarpe tų vokiečių buvę žmonių, kurie gražiai lietuviskai su mūsų žmonėmis susisiekė. Mūsų išsigandusiems žmonėms jieji dejave, kad ir jiems esą tas karas didelis vargas: jie jau septyni mėnesiai bastasi ir vargsta, apleidę savo žmonas ir vaikus, ir veikiausiai reikėsia čia jiems svetimoj šalyj galvas padėti. Nuo bal. 30 d. pabėgėlių plaukimas bent mūsų keliaiui liovėsi. Kitur girdėti, kad iki šios dienos (geg. 3 d.) žmonės te bėbėga. Mes paskutinėmis balandžio dienomis matėm pabėgėlius, pro mus bėgusius, pamažu jau grįstantius atgal.

Siaip baisiausias dienas teko išgyventi nuo balandžio 20 iki 27, 28 d. Žinių tikrų — iš niekur. Kas vakaras ir kas naktis pietvakariuose ir vakaruose dangus degė pašvaistėmis, kilusiomis nuo gaisrų. Dienomis ta pati dangaus pusė rūkų debesais apsupta. Sūvių dundėjimas tai kilo, tai vėl laudavosi. Kart-kartėmis supiskėdavo kaip grūntinio gaisras. Eldavo tuomet gandas, kad vokiečiai tai šen, tai ten gelžkelio tiltą išsprogdine. Vieną naktį siautė ir kaukė baisus vėjas. Pro Smilgius vokiečiai tuomet savo kanuoles su bausiausiu būdėsi, ešą, gabene. Buvo žmonių, kurie naktimis nenusivildavo, vis laukdami ko baisaus atsitinkant. Žmonės emė kalbėti, tai čia, tai kitur matė rusų kareivių jojant. In Panevėžį atvažiuoja kareivių traukiniai ir kareiviai dingstą kažki kur, tarsi jie po žemę lištu. Atsirado žmonių kalbančių: jie matė rusų kareivius, beistraukiančius nuo Šiaulių, kuriuose jau vokiečiai šeiminkauja. Kaip rusams pasisekė ties Kelme, — niekas nieko pasakoti nemokėjo.

Inbauginta vaidentuvė emė spėlioti, kad būtinai kur netoli nuo mūsų vokiečių kariuomenė turėsianti susidurti su rusų kareiviais — ir piešė bausius dabartinį mūsų ir jų pasekmių vaizdus...

Balandžio 20 d. pasikvietėm drauge su artimiausiais kaimynais senūnų ir paprašėm surašyti bei pakainoti ir mūsų vienkiemio gyventojų manta.

Balandžio 21 d. vėl senūnoge pasitarti, kur kasus ir kaip kasus sau urvus pasišlėpti. Iš visų mūsų apylinkės žmonių drauge su tarnais ir vaikais būt reikėję tuose urvuose 30 žmonių slapstyties. Aišku, kad vieno urvo neužtektų. Balandžio 22 d. visi susidėję darbovis pas mus prie tu urvų, bet darbovomis šitai ne me vieni: toliau, girdėt, visi apylinkės žmonės, metę sėja, emės urvų kasimo. Kasė sau urvus sodiečiai ir mažesnio turto gyventojai, gi visi beveik turtingesni dvarininkai su žmonomis ir su vaikais jau seniai, nuo pat pradžios kilusio sumišimo,

buvo išbėgioję, išlakatę. Tiesą pasakius, jei mano šeimyna nebūtų toki didelė (4 vaikai ir mokytoja), tai ir iš būčiau ją gabenusi kur į ramesnę vietą. Gerų žmonių juk yra dar pasaulj. Nemaža žmonių buvo žadėję pavojaus valandoj mūsų visus prižlausti.

Bet dvi kliūti sulaukė manę nuo manųjų išgabėnimo. Primaliusia, jų pačių nenoras, tiesiok pasipriešinimas; — Nekeliausime ir tiek! To jaunų žmonių nenorėjimo bėgti nuo pavojaus, psichologiniai imant, kiek pastebėjau, svarbiausi priežastis buvo idomumas. Perjauji jie (16 ir 14 m.), kad pavojų suprastų o visos ivykstančios naujienos visos tiesiok perdaug interesevo, kad lengva širdimi galėtų nuo jų skirties, jų išsivadėti. Mane gi sulaukė isitikinimas, kad penkis žmones kam — nors užmesti penėti — tai ne lengva našta, kurios pakelti kad ir nuo geriausios širdies žmonių negalima reikalauti, tikro reikalo nesant, tikram pavojui negresiant.

Tokių būdu belaukdami ir paprasto namų ruošo ir vokiečių mokslo nepertraukdami, tik duonos prisidžioinę ir urvą iškase sulaukėm jau gegužės 3 d. ir su ja ramesnių žinių: vokiečių mūsų užkamoj visai nematė, neregėję. Vokiečiai išbėgę jau iš Pakrojaus, kur ilgiau buvo sustoję. Valdininkai ešą visur pargrįžę, dargi paštas pradėjęs veikti. Su paštu praivers tubūt mums langas į plateinį pasaulį: gausime laikraščių, kurių nuo balandžio 15 d. nesamė regėję...

Galite išvaizdinti, kaip spaudžinto žodžio tokiose sąlygose pasilgome.

Siaip girdėti, vokiečiai, kur tik buvę, pėsėtinai gyventojus istuštinę: emė arklius, karves, skerdė kiaules; liepę javus kur rasdami gabenti į savo šali ir jaunusiu vyruku (tuos javus Prūsų žemėn nugabėnusių) jau grįžti nebevalėdė. Miesteliuose tai šen, tai ten emė iš sankrovų miltų, popirosu, saldainių, čokolados, nieko nemokėdami.

Kad mes tuo tarpu ir likome nepaliesiti to baisaus karo sukeltos žmonių nuokaudos bangos, vis dėlto — kaip matote — buvo ta banga jau visai arti mūsų prielinkni.

„L. Z.“

Ištrauka iš gramatos rašytos iš Dzukijos, Agnieškos Česonienės, Šeštakave.

Šeštakavas 6-ų dzien birželio 1195.... Dar pranešu apė mūs ašaras ir vargus. Mūs broj Jonų Milukų pašmė prūsai ir nevaliū, teppi Anoravičių Antanų ir Kristės broj Antanų Milukų. Mes nežinom nieko apė juos. Gal Jus dažinoti kap, ar jieji gyvi ir kur apisvercia. Vokiečiai buvo pašmė ir Dambraukoci, bet jis pabėgo iš pacių Prūsų. Baisu klausyo, kap jis ima pasakoc, kap prūsai kantupina mūs žmonis savo nevaliuj. Jieji duoda cien biednio-keliam cik po pusį svaro sausos duonos ant dzienos ir po kvortų nebalcytos kavos ir be cukraus. Jonas turėj kelis skaucus su savim, kap ji Prūsai pagau, tai kap jis duoda pršau vienų rublį, tai tas jam atneša 3 svarus duonos ir šmoteli mėsos....

Dabar parašu apė savo gyvenimų. Kap buvo Prūsoka, tai viskų pašmė: karves, kiaulas, arklius. Pas mus dar liko cik vienos sienos. Pas mus buvo mūšiai. No Rudaminos rusai šaudė in mus, o pas mus buvo prūsai. Tuoj kartu ir mes matėm baimės. In mus namū inėj per sienų armotas kulka ir sudraskė mašinų (valgiu viro) ir lantės, bet mumi, Dziewu deku, nieko nepadarė. Mes sėdėjom pas pečių ant žamės. Tai cik vaikuoj ceglos primūšė, bet jis nabagucis paskau pasveiko.

Neduko Dziewe niekam tet sulauko, kas bus sulaukėm. Turbuo pas Jus viskas apakaina ramu... Dar prūsai no mūs netoli, da Kalvarijoj, o mūs vaikas šitoj pusėj. Tai per Kalvarijų aina mūšis, jau aštunta savaitė vis ant pacio daigto. O kunigų Krakalcj tai, vieni sako, prūsai išsivežė su savim, o ruskam laikraščoj kiti skaiti, kad užsovį Velykų Pėtnyčioj. Cikrai nežinom apė ji. Jėgu išvaris prūsų iš Kalvarijos, tai dažinosis. Dar prašu parašyo mumi, kap apė Jus tį gyvena. Mažam Jonas parašė in Jus.

Dar mes sveiki ir gyvi ikikol da likom no kulku. O jeigu dar mūs vaikas laistu prūsų grįžė, tai mes važinotum in Rosijų. Pas mus dzirba apskaus ir tokias tvoras iš dratų pina. Mūs vaikas jei trauksis, tai in tuos apkaus.

Juos dzirba šitoj pusėj Delnickų, an Delnickų lauku cies Valutkevičium ir cies Mardosais....

Misijos Maspeth'e.

Viespaties Atsainavimo Bažnyčios klebonas kun. A. Milnks pagarsino, juog teoje bažnyčioje laikys misijas vienuolis kun. F. Kudirka iš Chicagos lietuviams Maspeth'o Blissville, Long Island'o, Great Neck'ro, Flushing'o, Glen Cove, Mineola, Oyster Bay ir kitų aplinkinių. Misijos prasidės nuo 21 d. Liepos Seredos vakaro (pusiau aštunta valandą vakare) ir tęsis iki 28 d. to mėnesio. Iš ryto pamokslai bus sakomi po 9 valandos mišiu. Vakare pamokslas ir pamaldos 7:30 valan. Baigiantis misijoms bus 40 valandų atlaidai 25 — 26 ir 27 d. Liepos. 26 d. Liepos kartu bus švenčiamai ir šv. Onos atlaidai. Tai gi NEW YORK'O APIELINKS LIETUVIAMS BUS GERA PROGA, atvažiaus Maspeth'an pasiklausyti tėvo kudirkos misijinių pamokslų.

Iš Lietuvos.

GRUZDEIAI, Sialiuų apskr. Vokiečiams išsinešius, man teko būti Gruzdėtuose. Pėdausk jokių nesimatė, matyti ir nesimūšė. Iš gyventojų aprankio avizias, šieną kiaušinius ir kitus valgomus daiktus. Iš krautuvų išnešė irgi valgomuosius daiktus. Šiaip nelabai kastenukentėjo, kitur vokiečių ir būte nebuvo. Pažymėtina, kad vokiečiai labai mėgo dalinti „dovanas“; taip, kas buvo apskuresnis ir mokoje apsieiti, tam už alaus uzboną ar vištą, kiaušinių dėstėka — „dovanojo“ arklį ar ką kita. Tarp vokiečių, pasakoja, buvę ir lietuvius — lietuvninkų (taip jie save mėgsta vadinti). Jie labai mandagūs ir nudžiugdavo, jeigu pasitaikydavo proga ilgiau pakalbėti su broliais. Tuose namuose, kur įžengdavo lietuvninkas, niekas neatitikdavo, tik „dovanoj“ būdavo... Kaime š. buvo atsilankę du lietuvninku švaigų; jie taip susibičiuliavo, kad net ir fotografijos apsimainė. Galėjosi, kad neturi su savim aparato nusitraukti grupėje. Jie visi trokštą Lietuvos suvienijimo.

Balandį vokiečiai buvo besitartiną prie Gruzdžių, gyventojai vėl bėgo. Bet ties Verbūnais rusai juos atmušė.

O gegužį nakčia vokiečiai ir svvis arti bebuvo, ta pačia nakti, iš ryto kilo gaisras dėl nežinomos priežasties. Sudegė Sakinos gatvė.

PANEVEŽYS. Gegužės 2 d., auštant, kilo gaisras Stetiškų sodžiuje, sudegė 11 kiemų. Buvo didelė vėtra, o trobos sustatytos tankiai. Begelbėdami savo mantą, nukentėjo 10 žmonių: 2 sudegė (Vanagas ir Juška), 2 sunkiai apdegė (Sipelis ir Sipelienė, pastaroji ligoninėje mirė), 6 lengviau apdegė. Geg. 10 d., auštant, antru kartu vėl kilo gaisras, sudegė 5 kiemai. Žmonių šiuo tarpu nenukentėjo. Per abu kartu sudegė gyvulių, išgelbėti mantos gyventojai veikt negalėjo. Stetiškiai kažkio nelaimingi: 4 metai atgal irgi buvo didelis gaisras, o kiek atmenama, tai šis sodžius dega 9 karta. Ar ugnis iš pypkės pačina ar iš padegimo, tikrai nežinoma. Stetiškiai dabar nutarė skirstytis viensėdžiais.

Gegužės 11 d. vakare kilo gaisras Pumpėnuos (Pan. ap.) išdegė Pasvalio gatvė, sudegė apie 100 trobų. Paštas, vartotojų d. jos krautuvė išgelbėtas.

Pernykėjai sausi metalai ypač skaudžiai atsiliepė pasvaliečiams, kurių dirva tokiu metu nedera. Geg. 7 d. susilaukė iš valdžios pavasarini sėkni.

Vokiečių sudegintas sodž. Nausodis nutarė skirstytis viensėdžiais. „L. Z.“

VILNIUJE LIETUVIŲ MALDININKŲ PROCESIJA išėjo 31 d. geg. 9 v. ryte iš šv. Mikalojaus bažnyčios su vietos klebonu ir dar dviems kunigais apvaikščioti Kristaus Kryžiaus kelio Kalvarijoje. Žmonių dalyvavo apie 3 tūkst. Pagirtnai giedojo sutartinu būdu šv. Lietuvos giesmes vadovaujant vargonininkui B. Paškevičiui ir draugams. Tvarka buvo pavyzdinga. Oras buvo gražus. Maldininkai apvaikėjo, 8 val. vak. pagryžo Vilniū. Procesiua tiesiog stebino svetimtaučius savo gairių giedojimu. savo didumu, savo puikomis vėlavomis ir pavyzdinga tvarka.

SVENCIONYS, Viln. gub. Siemet Svecniūnių augstąja pradinė mokykla (buvusi miesto mokykla) baigė šie lietuviai: Juozas Garla, Antanas Pašūnas, Antanas Jukniavičius, Morkas Slavėnas. Beto dar baigė 15 lenku, 4 rusai ir 2 žydai. Taigi iš šios skaitlinės matome, kad lietuviai mažai lankosi mokykloje. Priežastis, turbūt pačių lietuvių nerangumas. Beto daug lietuvių dėl „panaberijos“ pristoją prie lenkų. Aš skaičiau tik tuos lietuvius, kurie tikybos lekcijas atsakinėdavo lietuviškai, bet ir lenkų tarpe yra mokininių su lietuviškais pavardėmis, pavyzdin — Šaplis ir kit. Reikėtų lietuviams atkreipti savo dėmesį į šią mokyklą.

ZEMAITIJŲ. Palangoj sudeginta 60 namų, beturčių gyventojų. Grafo Tiškevičiaus rumai liko sveiki ir Kristaus stovykla netoli rumų liko taipogi nepaliesta. Tik labai maža, kad ant Birutės kalno stovinti koplyčia yra smarkiai sugadinta. Sunaikinta abu vasarnamiu d. ro Stonkaus iš Kauno ir daug kitų vasarnamių. „Salt.“

SIMNAS, Kalvarijos apskr., Suv. gub. Lūdnada dabar Simno padangė: daugelis namų sudeginta, sugriauta, kulku išlandžiota. Pas ūkininkus, vokiečiams pasitraukus, paliko tik dalis turto: arkliai, karvės, geresnės kiaulės ir gėryba paimta. Daugelis ūkininkų neturėjo grūdų sėklai, bet nežinrnt sunkių aplinkybių, beveik visalaukai užsėti. Ši karta vokiečiai daug buvo žiauresni, negu rudenyje ir su žmonėmis labai blogai elgėsi, kai-kuriose vietose, girdėt, skundžiasi mergaitės, jog jas našlėtėmis paliko.

SVENTEZERIS, Seinų apskr. Vokiečiai padarė čia labai daug nuostolių, kai-kur atėmė tiesiog paskutinį turta. Daugiausiai jų buvo prisikimę kaimuose arti plento: Ežerėliuose, Babruose ir kituose, kur jie labai nepadoriai elgėsi. Cia prsai netik ką emė turta, bet

naktimi vaikščiojo pasigėre, įleškodami valgių, priežasčiaudami, mušdami žmones. Taip Babruose viena vaikina gerokai sukūlė, o dvi merginas, nuo krosnies nusitrauke, įsėtūmė laukan ir ten kaip norėjo, taip su jomis darė. Ilgai pamie vargdieniai ši karą ir jo baisenybes.

Lietuviai Svetur.

KRONSTADTAS. Kronštade gyvena nemažai lietuvių, ypatingai amatininkų, daug jų darbuojasi ir ant laivų. Pelną už savo darbus gauna nebloga. Tautinis susipratimas silpnas. Cia iki šiolai niekas nepasirūpino uždėti lietuviško knygyno, kur žmonės galėtų nusipirkti sau knygelių ir laikraščių, apart to nelabai kas skaito lietuviškus laikraščius. Kronštado lietuviai vesdami svetimtautes greit išstantėja į lenkus, latvius, estus ir nesu-prazdami viens kito kalbos, dažniausia tarpeavės kalba rusiška, tokių žmonių vaikai auga niekadus negirdėdami savo tėvų prigimtos kalbos. Jaunimas nesirūpina apšvietimu ir dažniausia praleidžia luosą laiką lošiant kortosna.

Iš Rusijos.

Kareivijos mokesnis. Jau „Pravitelstvennyj Vestnik“ paskelbė ministerių nutarima, kuris įvedamas įstatu pagal 87 str.

Naujasai įstatas ima veikti nuo 14 vasario ir apima jau 1911, 1912, 1913 ir 1914 m. šaukiamus kareivijon.

Mokestis bus imama iš tų vyrų, kurie paliausuojami nuo kareiviavimo. Išimtis tiktai kazokams. Taigi turės mokėti:

- a) paskirti I ir II skyriaus ratnikams;
- b) paliausuoti nuo kareiviavimo pagal tam tikrų paliausuojančių straipsnių;
- c) priimti, bet paskui paliausuoti arba priskirti II skyriaus ratnikuomsna;
- d) rusų pavaldinystę priėmusieji svetimžemiai, kurie turi daugiau 30 metų ir priskirti I ar II skyriaus ratnikuomsna;
- e) tokie, kurie pasišalino nuo kareiviavimo, o paskui susirado susilaukę 34 amžiaus ir todėl priskirti I ar II skyriaus ratnikuomsna.

Paliusuojama nuo mokesnio tiktai tie, kurie bus pripažinti netinkamais dirbti.

Mokėti reiks per 18 metų, trumpiau tik tuomet, jeigu mokantysis sukaks 43 m., mirs, išeis iš pavaldinystės, stos kareivijon arba jeigu turi kokių pirmenybių. Karo metu savanoriai lygiai stovi mokesnio klausime su pašauktaisiais atšarginiais arba ratnikais.

Reikės mokėti: tiems, kurie per metus turi pelno ligi tūkstančio rublių — po 6 rublius, ligi 5 tūkst. rub. — po 25 rub., ligi 10 tūkst. rub. — po 50 rub., ligi 20 tūkst. rub. — po 100 rub., kas turės per metus pelno daugiau 20 tūkst. rub., turės mokėti po 200 rub. metams.

Komisija tyrinėti vokiečių žiaurumą s jau emė veikti. Jos pirmininku yra senatorius Krivoovas, atstovas nuo Dūmės Kovalevskis, o nuo užsienio reikalų ministerijos Botkinas.

Rusija — nukentėjusiems pakraščiams. Didžiosios Kunigaikštystės Mikalojų Tatjanos komitetas išleido atsišaukimą aukoti nukentėjusiems kraštams. Cia menama rusai, lietuviai, lenkai ir kitos nukentėjusios tautos. Pašalpa teikiama neatsižinrint, kokios nukentėjės žmogus tautos ir tikėjimo. Vilniuje rinkliava bus tris dienas, pradėjęs nuo 29 d. gegužės.

Paskelbimas.

Silpni žmonės.

Mr. Jos Chyma iš Thama, Ia., nori duot gerą patarimą kiekvienam. Štai ką jis sako: „Aš gavau vaistus, kuriuos buvau užsisakęs ir suvartojau dvi bonkas. Trinerio Amerikoniška Kartaus Vyno Elixiras man labai pagelbėjo, ir sąžiniškai aš rekomenduojū silpniems žmonėms, kurie yra savo vidurių varginami. Panašiuose atsitikimuose Tamstų Elixiras yra labai geras pagelbėtojas. Būkite malonūs pasiūsti man tiek pat jo, kiek pasiuntėt pereiną kartą. Jos. Chyma, Thama, Iowa“. Mr. Chyma, gerai suprato šio vaisto veikmę, paliausuojančių vidurių negales, išvalančių ir sudrūtinančių kūna. Jis taipgi turi būt vartojamas įvairiose ligose, surišiose su užkietėjimo komplikacijomis. Kaina \$1.00. Jos. Triner, Manufacturer, 1333—1339 So. Ashland ave., Chicago.

Triner's Linimet'as greit persigeria per skūrą ir nueina į skausmo vietą. Duok jam gerą išmėginimą. Kaina 25c., ir 50c., per pačią 35c. ir 60c.

Parsiduoda Saliunas

Brooklyne, N. Y. prie Grand Str., išdirbtas biznis; lenkų, lietuvių ir vokiečių apgyventoj vietoj. Kaina labai prieinama, nes savininkas turi išvažiuoti į kitą miestą. Atsišaukit greit į „Zvaigždės“ ofisą

416 Hooper Street,

Brooklyn, N. Y.

IZIDORIAUS NAUSIEDO

Didžiausias Lietuviškas Pinigų Siuntimo

Bankinis Kortoras

917 - 33-rd St., Chicago, Ill.

Tel. Yards 2705

Paroduame laivakortes ant visokių linijų į kraują ir iš kraują.

Siunčiame pinigūs į visas dalis svieto greičiau ir pigiau, už visus kitus agentus Amerikoje.

Užtiknom didžiausią krautuvę vyrų knygelių, žvergykų ir skrybių; turime didelį departamentą aukštinę daiktų: laikrodžių, šlepių, splykų, ir tt. Drage užtiknome didelį skrybių visokių knygų: maldaknygių, istorijų, poezijų ir tt. Norėdamas gk pirkti pirmiausia ateik pas mus, o būsi užgandintis.

Jei UŽGANEDYSIM — pasakyk kitiems.

Jei NEUŽGANEDYSIM — pasakyk mums.

F. R. BOGDAN

bažnyt. paveikslų teplorius - artistas

Malevoja paveiksulų altoriams, taipogi artistiška dekoruoja vidurių bažnyčių.

Darbas gvarantuotas.

F. R. Bogdan

162 Washington Ave., Newark, New Jersey

IŠ KELIONĖS

PO
EUROPA IR AZIJA

Ta knyga yra tai

Didžiausias savo rūšies veikalas,

parašyta „Zvaigždės“ redaktorės J. Pranaičiūtės. Knyga turi apie 880 puslapių ir papuošta 102 iliustracijomis (paveikslais).

Indomus toje knygoje aprašymai Prancijos, Belgijos ir Vokietijos žemių, kur dabar verda Europiejiška karė. Tie aprašymai papuošti daugeliu iliustracijų.

Bet indomiausias beabejo yra aprašymai spūdžių iš Tėvynės ir iš senovės Lietuvos žemių, kuriuos vienok viršija aprašymai Vidurinės Azijos, Kaspijos ir Kaukazo žemių ir anų žmonių. Nemažiaus indomus aprašymai abiejų Rusijos sostinių, Maskvos ir Peterburgo, su paminėjimu lietuvių naujokynių istorijos tose vietose.

Knygos kaina 2 dol.
Audeklo aparais 2.25
Skūros aparuose su pauksuotais kraštais . . . 3.50

Ta knyga turi būti papuošimu kiekviene lietuvių namo.

Galima gauti "Žv." Knygyne

Telephone 2718-M Market

M. AKIALIS

Lietuvis Graborius

146 Adams St. Kampas Lafayette St. Newark, N. J.

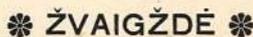
Parsamdo automobilis ir karetas visokiose progose

Naudingos ir Pigios Knygeles

Svetimos spaudos, gaunamos Žv." knygyne.

- BALSAS Amerikiečių Lietuvių ir Tėvų Sventąjį Leoną XIII ir gyvenimai dviejų didžiųjų Dievo tarnų, Lietuvių: Kun. Andriaus Rudimino, Jezavito, ir Kunigaikščio Merkello Giedraičio, Zemaičių Vyskupo 5
- BLAIVININKU KNYGELE arba pamokymas apie blaivybę 5
- DIENELEI BREKSTANT. Žalvarnio eilės 20
- GAMTA — SVEIKATOS SALTINIS. Kam yra nemaloni sveikata? Tečiau retas kuris atskandina apie ją rūpinasi. Ši knygelė suteikia pluoštelį reikalingiausių apie sveikatą žinių, todėl yra naudinga kiekvienam 15
- GYVOJO Ražančiaus įstatai 5
- JAPONU, PASAKOS. Zingaidų pasakojimai 5
- KIPSAS PINTINEJE ir dvi žuvėjos. Dvi apsakėlės 5
- MIESTELIO ONUTE. Sulenkėjusiems lietuviams apsakymėlis 5
- MEILĖS AUKA. Apsaka iš paskutiniųjų J. Kristaus dienų 5
- OBRUSITELIALI. Galerija paveikslų iš maskolų gyvenimo Lietuvoje 25
- SVENTOJI AGNETE. Drama dviejose veikmėse. Labai tinka pasiskaitymui ir lošimui 25
- TRUMPAS LIETUVOS APRAŠYMAS. Su paveikslais. Pamokanti pasiskaitymai kiekvienam, kurs nori susipažinti bent kiek su savo Tėvyne—Lietuva 25

Laikams ir pinigams siųsti antraštes:

3654 Richmond St., Philadelphia, Pa.

Antanas J. Kazlauskas

Dailydė ir Kontraktorius

Stato ir taiso namus, bažnyčias ir tt.

Specialistas Altorių, Spaviedinių ir Ambonų dirbime ir Ofisų įrengime.

Apaikaitami už darbą išsiunčiami pareikalavus.

957 Grand St., Brooklyn, N. Y.

Dr. Richter's PAIN-EXPELLER.

DEL REUMATISKU SKAUDEJIMU, SKAUDEJIMO ir PASTYRIMO NARIU ir MUSKULU.

Tikras būna tik toks kaip ūia parodytas.

Atmeskit visus pakus neuzpė-

deytus su "ANCHOR" vaisbaženklū. 25 ir 50 centų pas visus aptiekorius ir tiesų nuo F. A. D. Richter & Co. 74-80 Washington St. New York, N. Y.

JOS. BARNATH

Didžiausia Maspeth Krautuvė

Drapanų, Apautuvų ir Meblių (Forničių)

153 Perry Avenue, Maspeth, L. I., N. Y.

ig. J. Kozakauckas,

1002 North American St. Tarpe Antros ir Trečios uličių, Philadelphia, Pa.

Lietuvis Daktaras Dr. Ignotas Stankus

1210 S. Broad St., Philadelphia, Pa. Valandos: Nuo 9 iki 11 rito, 2-4 po pietų, 7-8 vakarais, Nedėliomis Nuo 9 iki 11 rito ir nuo 1 iki 4 po pietus.

Father's Di Ielsi -- Kosulio Gyduolė

yra geriausias vaistas nuo kosulio, šalčio, whooping kosulio, astmos ir tiesų ligų turinčių susiršimą su plaučiais.

Mairieriai, kankinami Mairių Dėlių, Parako dūmų ir Astmos aptuėrės pagelbą vartodami Fither Dilel's Kosulio Gyduolė. Turi pagyrimus nuo patyrusių mairierių, kaip geriausias vaistas visokiuose atsitiki muose.

PARSIDUODA VIŠOSE AP-TIEKOSE.

Kaina, 35c, 65c, \$1.00

Rekomenduojame taipogi

Father Di Ielsi's Grumuliavimui Tonikas, pagerina grumuliavimą, kraują padaro turtingu ir panaikina nemalonų kvapą. Kaina 50 centų.

Father Di Ielsi's 402 Liniment,

yra «kiriamas nuo reumatizmo, neuralgijos, nikstelėjimų štesimū, ištinimū, galvos skaudėjimo ir t. t. Kaina 25 c.

REV. MICHAEL DI IELSI' 402 Division Str. Camden, N. J.

Mato Miluko SPAUSTUVĖ

Atlieka įvairiausius spaudos darbus.

Apskaitymai už darbą suteikiami taipogi per laiškus ant kiekvieno pareikalavimo.

Sykiu čia įsteigta

“Žvaigždės” Skyrius

kuriame galima atlikti visokius reikalus, paduoti apskelbimus, užsakyti laikraštį ir t. t.

416 Hooper St., Brooklyn, Y. N. Kur sueina Grand St. ir Grand St. Extension. (Arti Union Ave.)

DOMIN. BRAZINSKAS

L. D. Phone 555

Visoje Elizabeth' o apylinkėje gerai žinomas

LIETUVIS GRAGORIUS

79-81 Wall Street Elizabethport, N. J.

Pasamdō vežimus ir automobilius Pasivažinėjimui Veselijoms Krikštynomis ir t. t. Lietuviai, visuomet kreipkitės prie saviškio!

Jau eina naujas laikraštis,

seniai amerikiečių lietuvių laukiama

“TIKYBA IR DORA”.

Jis rašo apie naujus amerikiečiams dalykus, aiškina tikėjimo klausimus, atsako į visokius užspuldinėjimus ant Katalikų Bažnyčios, paduoda gražių doros apsakų — trumpai sakant —

rūpinasi žmogaus dvasios lavinimu.

Laikraštis eina du kartū ir mėnesi.

Kaina: 75 c. metams.

Kas atsiųs savo adresą, gaus vieną numerį dykal.

Redakcijos adresas:

1644 Wabansia ave., Chicago, Ill.

J. P. BUDGINAS BANKINIS KONTORAS

Siūnčia Pinigus į visus kraštus svieto greitai ir pigiai. Paruoda Laivakortes ant greičiausių laivų; Išmaino Pinigus visų kraštų svieto, kaip tai: rublius, markius, kronus, dolerius ir tt. Apsaugoja daktus ir budinkus nuo ugnies. Užlaiko Krautuve Knygų, Popierių, Abrožų ir kitokių bažnytinių daiktų. Pas ji galima užsirašyti laikraštį „Žvaigždė“. Ateikite persitikrinti

4549 So. Heritage Ave., CHICAGO, ILL.

ANTANAS A. PEMPE

LIETUVIS FOTOGRAFAS

314 Walnut St. Cor. Adams St. Newark, N. J.

Telefonas L. D. 803 Market.

V. A. Leščinsko Rejentališkas Ofisas

196 New York Ave. Newrak, N. J.

Čia užtvirtinami visokios rūšies dokumentai: davier nastys, kontraktai, afidevitali, padaromi pirkimo ir pardavimo popieriai ir tt.

Suteikiami patarimai visokiuose reikaluose.

Didžiausia Krautuvė

Visokios įtalpos lietuviškų ir lenkiškų knygų, aukštinių, sidabrinų ir auksotųjų laikrodėlių, teigsi visokių religiškių daiktų. Kas nori persitikrinti, tegul pristūdi 10c. stamponis, o apskitys mano didieji katalogai, kokio nū vienas iš lietuvių iki šiol neturėjo.

Kas užrašė pas mane „Žvaigždė“, tas gaus knygą „Basanavi čiaus pasakos“ vertis \$1.50, arba by kokį iš mano katalogo knygų, vertis 1 dol., d o v a n a i. Visų senas pašijamas

Povilas P. Mikalauskas,

248 W. Fourth St., So. Boston, Mass.

Draugijų atidai

Viską ko organizacijos reikalauje no mažiausio ir pigiausio ženklelio iki puošiausios Karūnos arba Vėliavos.

Nuo menkiausio guzikučio iki Pukiausio aukšinio medalio. Visą atliekame pigi ir gerai, ir jau užganėdinom tūkstančius draugijų.

Naujos draugijos reikalaukit sampliū, o senos pasiūskit savo vieną seną ženklelį arba šarpa, o mes ant paskirto laiko darbą atliksime.

VISUOMET SU PATARNAVIMU.

M. A. NORKUNAS,

166 Melrose Str. Montello, Mass.

Kun. J. Zebrio (Debesylo) veikalėliai: APIE SOCIA-LISTU MEILE ir APIE SOCIA-LISTU LIUOSYBE — labai naudingi ir smagūs skaitimėliai. Patartina visiems lietuviams, kurie da tų knygečių neskaite, pasirūpinti kaveikius jas į savo namus parsisiųdinti iš „Žvaigždės“ knygyne:

3654 Richmond str. Philadelphia, Pa.

Katalogas Knygų

Kun. A. Miluko išleisti

- Algimantas arba Lietuvis 13-ame šimtme-
tyje. Istoriska apysaka. Parašė Dr. V. Pie-
taris. Penki tomai. Shenandoah, Pa., 488
pusl. 2.50
- Apsėgė Rymo katalikų Bažnyčios. Lenkiš-
kai parašė kun. J. Lunkevičius. Vertė Ge-
rutis. Antra laida. Shenandoah, Pa.,
188 pusl. 60
- Anima Vilis. Marės Radzevičiūtės apysaka.
Jono Montvilos vertimas. Antra laida.
Shenandoah, Pa., 162 pusl. 75
- Antanukas. Apysaka B. Pruso. Vertė Selimas.
Antra laida. Shenandoah, Pa., 40 pusl. 15
- Bajoro Vuošvis. Apysaka iš lietuvių gyvenimo.
Parašė Jonas Kmitas. Shenandoah,
Pa., 63 pusl. 15
- Būrokratai. Apysaka iš paskutinių ateitiki-
mų Lietuvoje. Parašė Jonas Kmitas.
Shenandoah, Pa., 79 pusl. 25
- Fabiolė arba Bažnyčia Katakumbose. Kar-
dinolo Wiseman'o. Vertė Vytautas. Shenan-
doah, Pa., 854 pusl. 1.00
- Gyvačių Karalius ir kitos apysakėlės.
Parašė Keaveras Vanagėlis. Shenandoah,
Pa., 81 pusl. 10
- Iš kelionės po Europą ir Aziją. Parašė Pra-
naičių Julė. Philadelphia, Pa., 880 pusl.,
102 iliustracijos (paveikslai). 2.00
- Audeklo aparatai 2.25
- Skuros aparatai, paausuoti kraštai 3.50
- Iš daktaro pasakojimų. Rudens diena. Su-
laukė. Parašė Satrijos Raganas. Shenan-
doah, Pa., 69 pusl. 25
- Išvakarė gret Lemano ežero. Parašė kun. M.
Moraukis. Vertė Gerutis. Shenandoah,
Pa., 172 pusl. 75
- Kova ties Zalgriais. Istoriska drama ketu-
riose aktuose. Parašė Savasis (Dr. V.
Pietaris) Shenandoah, Pa., 81 pusl. 25
- Kunigo giminė. Parašė J. Gerutis. Shenan-
doah, Pa., 68 pusl. 20
- Kaip Elzietė praleido šv. Jono dieną. Parašė
P. D. Shenandoah, Pa., 63 pusl. 20
- Krasauninkas—Laizybos—Dievo žmonės. Pa-
rašė Keaveras Vanagėlis. Philadelphia,
Pa., 28 pusl. 10
- Kardinolo Mercier gramata apie Patriotiz-
mą ir Išlaikymą 5
- Kun. Dr. M. Gustaičio, Du laišku iš Kelionės
Kun. Dr. M. Gustaitis 5
- Laisvės Metu. Apysaka iš paskutinių ateitiki-
mų. Parašė Antanas. Seinai, 1905 m.
187 pusl. 75
- Lietuviškas Albumas. Dalis I. Istorikos ir
šiaipjau Lietuvos vietos. Parengė ir išleido
kun. A. Milukas Shenandoah, Pa., 75
- Lietuviškas Albumas. Dalis II ir III. Lietu-
vos raštinkai, žymiausi vyrai ir tyla.
Parengė ir išleido kun. A. Milukas. 1.50
- Lietuviškos Pasakos. Spaudon parengė Dr.
J. Basanavičius. Didelio formato knyga,
262 pusl. 1.50
- Laiškai iš Kelionės po Palestiną. Kaštai
kun. Antano Miluko. Shenandoah, Pa.
94 pusl. 50
- Moterystė ir šeimyna. Iš vokiškos kalbos
vertė J. Gerutis. Philadelphia, Pa., 41
pusl. 50
- Mūsų Socialistai. Apysaka iš paskiausių Lie-
tuvoje ateitikiimų. Parašė Jonas Kmitas.
Shenandoah, Pa., 57 pusl. 15
- Melagiu Dėdė. Vaizdelis iš Daugų gyvenimo.
Parašė Keaveras Vanagėlis. Shenandoah,
Pa., 27 pusl. 10
- Mūsų Išganytojas Jėzus Kristus gyvenimi-
s. Naujas pataisymas išleidimas. Shenan-
doah, Pa., 209 pusl., su paveikslais, 75
- Ne Mieste Laimė. Pranciškiškai parašė Pierre
L'Ermite. Lietuviškai vertė Pranaičių
Julė. Shenandoah, Pa., 206 pusl. 1.00
- Našlaičiai. Likimas tuos šeimynos. Vertė
P. Str. Shenandoah, Pa., 81 pusl. 15
- Nekaltėybė. Iš vokiško vertė J. Gerutis. Shenan-
doah, Pa., 89 pusl. 25
- Pamokslai be kunigo. Pamokslai ir evange-
lija kiekvienam nedideliu. Parašė J.
Gerutis. Shenandoah, Pa., 214 pusl. 1.00
- Pesakyk Matušėi, Agnieška, Ant Garlaivio.
Trij Satrijos Raganos apysakėlės. 15
- Pražia ir išsiplėtimas Katalikų Tikėjimo.
Parašė Vyskupas M. Valančius. Reika-
lingiausia kiekvienam lietuviui-katalikui
knyga. Shenandoah, Pa., 235 pusl. 1.00
- Pikta Dvasia. Latviškai parašė Rudolfas
Blaumans. Lietuviškai vertė Idalgas.
Shenandoah, Pa., 72 pusl. 25
- Patrimpo Laiškai. Parašė K. A. K. Kun. A.
Miluko leidimas. „Žvaigždės“ Spaustu-
vė, Shenandoah, Pa., 1907 m. 60
- Susisakaldėliai. Vaizdelis iš mūsų sodiečių
gyvenimo. Parašė J. Gerutis. Shenan-
doah, Pa., 62 pusl. 20
- Socialistai. Kas jie? Iš kur atsirado? Ko
norį? Parašė kun. A. Civeņskas. Shenan-
doah, Pa., 124 pusl. 10
- Saulė nusileidžiant. Iš mūsų Karionės. Ka-
lėdu vakaras. Satrijos Raganos apysaka-
lė. Shenandoah, Pa., 62 pusl. 15

- Siapus ir anapus grabo. Parašė J. Gerutis.
Shenandoah, Pa., 210 pusl. 50
- Sodžionių Teologija. Parašė J. Gerutis. Gra-
žiausia lietuviška kalba šioje knygoje iš-
dešytas visas Katalikų Teologijos moka-
las. Shenandoah, Pa., 285 pusl. 1.00
- Steponaičio Raštai. Pilnas pomirintis velio-
nis raštų (eilėmis ir proza) išleidimas.
Tvarkė Liudas Gira. Kaunas, 1912. 121
pusl. 1.00
- Sventųjų Gyvenimai. Skaitymai kiekvienai
metų dienai. Su paveikslais. Spaudon
parengė kun. A. Milukas. Visi keturi to-
mai. 3.00
- Drūtais audeklo aparatais 3.50
- Skuros aparatais, paausuoti kraštai 5.00
- Trumpas Katekizmas 10
- Valdimierius. Graži apysakėlė. Shenan-
doah, Pa., 47 pusl. 10
- Vaičiūčio Eilės. Su velionio plačia bijografija
ir paveikslu. Philadelphia, Pa., 1912. 157
pusl. 75
- Užsiekant augėčiau minėtas knygas reikia
kreipties šiuo adresu:

„ŽVAIGŽDĖ“
3654 Richmond Str. Philadelphia, Pa.
arba
416 Hooper Street, Brooklyn, N. Y.

Pirmutinis Lietuviškas New Yorke

UZEIGOS NAMAS arba HOTELIS

LIETUVIAI KREIPKITES PAS SAVOŠIUS
Mes patėjim, kad būtini yra reikalingi
lietuviams New Yorke UZEIGOS NAMAS.
Taigi mes ir įsteigėm tą užeigos namą, kuris
randaš po numeriu 498 Washington Str.,
kampos Spring St., New York City. Brangūs
keliauninkai, kurie manot keliauti į Lietuvą,
nepamirškite atsilankyti į mus užeigos namą,
o gausite sužinotikus patarimus. Mes pastin-
kam New Yorke pasielisius, pribuvusius iš
kitų miestų, sutelkiam jiems nakvybę ir pa-
rūpinam paspartus konsulu.

PARDUODAM LAIVAKOTES
ant drūžiausių ir greičiausių garlaivių už pi-
giausią kainą iš Lietuvos ir Lietuvių. Siun-
džiam ir žmonioms pigiausią vių viešpatyčių.
Darom daktarinis pigiau kaip kitų. Reikalavim
mėdamas iš kur į kur nori važiuoti. Meldžiam
kreiptis pas mus su visokiomis reikalais
arjymiausių jums ofisog ar per laiškus.

Ger. J. Bartašius & Co.
498 Washington St. 416 Hooper St.
Cor. Spring St. Prie Grand St. EXT.
NEW YORK, N. Y. BROOKLYN, N. Y.
261 W. Broadway
SO. BOSTON, MASS.

„Pažanga“

Literatūros, Mokslo, Politikos ir Visuomenės
mėnesinis žurnalas.

„PAZANGA“ leidžia tautiškai krikščioniškoje
pakraipovje.
„PAZANGOJ“ nuolat vedami šie skyriai: a) Po-
litikos ir Visuomenės Dirva kitur ir pas mus.
b) Krišlai o Invarius Straipsniai, d) Mokslas
ir Išradimai, e) Literatura ir Dailė, f) Biblio-
grafija ir Kritika, g) Lietuvių Spaudos, Apžval-
ga, h) Juokai ir Satyra.

„PAZANGAI“ sandarbininkauja žymiausieji kaip
Amerikos taip ir Europos literatūrai, publicistai,
Visuomenės veikėjai, įvairių mokslų žinovai
ir tyrinėtojai.

„PAZANGOJ“ talpinamos iliustracijos ir karika-
tūros.

„PAZANGA“ yra 48 puslapių didelio formato.
„PAZANGA, metams kainuoja tik \$3.00. Pusei me-
tų \$1.50. Pavieniui numeriai 25c.

„PAZANGA“ galima gauti visose knygynuose ir
pas laikraščių pardavėtojus.
Prašauk 25c. krasos ženkleliais, o gausi viena
numeri pažūrejimui.
Adresuokite:
„PAZANGA“, 1800 W. 46th st., Chicago, Ill.

Ar tavo britva atsipus?

ĮŠTEPUS DIRŽĄ
KEENKUT RAZOR SHARPE-
NING PUSTU.

Įspusis atsipus britvę ir užla-
sus gerą akmenis. Keenang britva
peša, skaudžia šauks, nelankininkit
nepykdyk šauks, tik pasistok
„Keenkut“ Razor Sharpening
Pusto. Sykį patopus „KEENKUT“
ant diržo, užteks ligam laikui. Prekė
25c. bakas. Priešikų suvynieja į
laikikį ir adresuok:
J. F. BERGEN, MFG.
83 Perry Ave., Box 12, Z.
Maspeth, Long Island, N. Y.
Reikalavimą pardavėjui! Ataa
kantis-udėris visi vyrai perka.

Lietuvių Katalikų Savaitinis Laikraštis

„DRAUGAS“

„Draugo“ sandarbininkauja akciai-
vų ir rimčiausieji ir žymiausieji ve-
ėjai ir rašytojai. Jame paduodama
daug pinigų ir draugijų ir visuomenės
teadėjimo. Vieni dienos klausimai yra
svarstomi rimtai ir taiklingai.

Prenumereta Amerikoje:
\$2.00 metams, \$1.00 pusei
metų; kitose šalyse \$3.00 me-
tams, \$1.50 pusei metų.

Adresuok:
Draugas Pub. Co.
1800 W. 46th st., Chicago, Ill.

Nauja Knygelė.

Visame pasaulyje garsi Belgų Kardi-
nolo Mercier gramata apie „Tikrą
Patriotizmą ir Išlaikymą“
atpausta knygutės formoje (su
Kardinolo paveikslu, gaunama „Zv.“
redakcijoje) 3654 Richmond St., Phi-
ladelphia, Pa., ir 416 Hooper St., (ties
Grand St. Extension) Brooklyn, N. Y.
Kaina tik 5c, 12 egzempliorių už 40c.,
50 egz. už \$1.50, 100 egz. už \$2.50.

Adresuokit:

„Žvaigždė“
3654 Richmond St., Philadelphia, Pa.
arba
416 Hooper St. Brooklyn, N. Y.

„ŽVAIGŽDĖS“

SPAUSTUVE

ATLIEKA VISUS DRUKORISKUS
DARBUS GERAU, PIGIAU IR GREIT.

DRUKUOJA:
KNYGAS, CIRCULORIUS, TIKIETUS, KONSTITUCIJAS
VISITINŲ IR BUSINESS CARDS, UZKIVITIMUS ANŲ
VESELIŲ, KOPERTUS, LAISKUS IR T. T.

KAS DARBA PAVES, NESIGRAUDYS.

Kreipkis ant adreso:
3654 Richmond Str.,
Philadelphia, Pa.

Zvaigždės Agentai.

Mr. J. Kalvelis, 222 Pine str. Rumford, Me.	Mr. Jonas Sautūnas, 41 Johnson str. Bridgeport, Conn.
Mr. Iz. Nausedas, 97 33rd str., Chicago, Ill.	Mr. Vincas Jusas, 2819 Brighton ave. Scranton, Pa.
Mr. K. Jocius, P. O. Box 166 Sommerville, Conn.	Mr. J. Navadauskas, Simpson, Pa.
Mr. J. Kovas, 21 Congress St. Waterbury, Conn.	Mr. A. J. Brinluis, 71 Pine str. Meriden, Conn.
Mr. Pavilas Razlaučinas, 2105 So. 9th Str. Camden, N. J.	Mr. F. Stankus, 957 Jenne Str. Kenosha, Wis.
Mr. J. Jaroševičia, 1048 Washington Str Norwood, Mass.	
Mr. P. Valukonis, 261 W. Broadway So. Boston, Mass	
Mr. John Naujoškaitis, 47 Planet Str., Commercial Road, E. London, England.	
Mr. A. Pogožalski, 8024 Sawinski Ave. N. E. Cleveland, Ohio.	
Mr. P. J. Budginas, 4549 S. Hermitage ave., Chicago, Ill.	
Mr. M. Norkūnas, 166 Melrose str., Montello, Mass.	
Mr. B. Acasukas, 36 Lincoln St. Brighton, Mass.	
Mr. Antanas Žurinskis, 486 Gregory St. Bridgeport, Conn.	

Dr. W. J. WINTERS

Daktaras ir Chirurgas
pabaigė daktarytės mokslus
Jefferson Medical College'je su
pagarba Specialistas akių li-
gose, nosies ir gerklės. Gydo
pasekmingsi moterų ligas.

OFISAS: 110 W. Oak str., netoli
S. Jardin st. SHENANDOAH, PA.

Vienatinis kojų ligų specialistas

Daktaras J. J. Galeckas
gydo visokias kojų ligas, kaip tai: ju-
stusius ir skaudžius nagus, viltankius
(corns) iškreipimus ir suatingimus ties
nykščiū (bunions), sukietėjimus odos,
plokštikojas (flat-foot), prakaituoju-
mas ir kaltas kojas, lupimajai ir niežėjim-
kojų (eczema) ir panašias kojų ligas,
kaip reumatizmą, gylų gelimų ir tt. Kar-
pas pailgindas be skausmo.
Patarimas (roda) dykai, o ir patis gy-
dymas labai pigus.
Ligoniai teskreipia Hokioje adresu:
DR. J. J. GALECKAS,
(Dr. J. J. Gillin)
347 Rodney St., Brooklyn, N. Y.
Daktarį galima matyti kasdien nuo
valandos ryto iki 8 val. vakaro.

Parsiduoda

štoras ir buėrnė SU NAMAIS labai geroje vietoje ant
Grand ulyčios, Maspeth, čia jau prieš Mount Olivet kapinė-
nas. Lotas 25 per 100, ant galo yra tvirtai arklams ir
vezimams laikyti. Galima pasiklausti Bylos saliuė —
čia jau arba pas savininkus: J. G. Krupp, 96 Grand Str.,
Maspeth, L. I.